

культура

щоп'ятниці

27 травня 2016 р.

і життя

Одеський форум

стор. 4-5

Запрошуємо на виставку

стор. 2

Курйози письменників

стор. 22

Долучаймося до творення історії Львова

стор. 6-7

Фото: Юрій АТАМАНЮК

Головний редактор
газети «Культура і життя»
Євген БУКЕТ

актуально

■ «ДОІСТОРИЧНА НІЧ»

У ніч із 21 на 22 травня у Національному музеї історії України відбулася щорічна мистецька акція «Ніч у музеї», приурочена до Міжнародного дня музеїв.

Цієї ночі заклад перетворився на справжнє доісторичне поселення трьох племен: кроманьйонців, пітекантропів та неандертальців. Під час майстер-класів відвідувачі мали нагоду виготовити кременеві знаряддя та спробувати себе у мистецтві наскельного живопису. На імprovізованій стіні-скелі свої малюнки вони зображали за допомогою фарби, виготовленої власноруч із натуральних природних компонентів, котрі використовували наші далекі пращури.

Також до нічної програми увійшли тематичні екскурсії, екскурсії при світлі каганців, лекції, покази документальних стрічок, лотерея з розіграшем цікавих подарунків від НМІУ та «доісторичні ігри» – астрагали й ворожіння на рунах.

Особливе захоплення присутніх викликав виступ Театру анімаційного мистецтва «ТАМ» і гурту Reve ta Stohne із мультимедійним вуличним перформансом «Початок». Під потойбічне звучання музики та горлових співів актори і художник разом створили сучасний міф про зародження життя на Землі, у якому об'єкти і персонажі народжувалися прямо на очах у глядачів, а в поєднанні з грою у просторі проєкція набувала колажності та об'єму.

У перервах між заходами програми відвідувачі мали змогу посмакувати запашною кавою, приготовленою на піску, та смаколиками.

На завершення доісторичної ночі присутні зустрічали мальовничий світанок крізь панорамні вікна із видом на Старокиївську гору.

■ МУЗЕЙНІ ІНІЦІАТИВИ

Міністр культури Євген Нищук зустрівся з представниками фахових ініціатив, що спільно з Управлінням музейної справи та культурних цінностей Мінкультури активно працюють над вирішенням музейних проблем.

У зустрічі взяли участь фахові працівники провідних музейних закладів: Національного заповідника «Софія Київська», Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника, ДП «Національний культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький Арсенал», Національного художнього музею України, Київського національного музею російського мистецтва, Національного музею історії України, Національного музею історії України у Другій світовій війні, Національного музею мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків; фахівці Мінкультури, а також представники громадських музейних ініціатив.

Однією з основних тем зустрічі стало питання налагодження комунікації, взаємодії і співтворення для розвитку музейної справи, зокрема потреба створення інституту, що займатиметься питаннями музеїв для науково-методичного, аналітичного забезпечення музейної сфери. Міністр культури України Євген Нищук зазначив – це питання одне зі стратегічних для галузі культури.

Також під час розмови обговорили теми наукової діяльності в музеях та історико-культурних заповідниках, безпеки музеїв, у тому числі фізичної охорони; проведення конкурсів на заміщення вакантних посад керівників музеїв сфери управління Міністерства культури України; звітності музеїв; необхідності вдосконалення, взаємоузгодження законодавства України з питань охорони, збереження та використання культурної спадщини; ефективності взаємодії Музейної ради та відомства.

Прес-служба Міністерства культури України

Сучасне малярство Станіслава Брунса

Єлизавета
КРАСНІЧЕНКО

Минув лише місяць після презентації у Національному газетно-журнальному видавництві виставки неймовірних світлин Юрія Косіна, присвячених річниці Чорнобильської трагедії, що стали справжнім відкриттям для відвідувачів та поціновувачів мистецтва.

И ось знову – в День вишиванки – у приміщенні підприємства відкрилася виставка іншого талановитого митця – Станіслава Брунса, який мешкає у місті Дніпрі.

Роботи майстра називають «наївними», оскільки художник почав створювати повноцінні картини, коли йому виповнилося 50 років, а наїв – стиль, який притаманний художникам-аматорам.

На своїх полотнах Станіслав Брунс передає любов до укра-

їнської землі, традицій, історії... Найбільша кількість представлених робіт присвячена Закарпаттю, адже, на думку самого автора, у цьому регіоні найкраще збереглися традиції нашого народу.

Картини пана Станіслава мають три плани, і в цьому його особливість як художника. Якщо подивитись на кожну його роботу, то складається враження, що час зупинився. Адже художник спочатку фотографує сюжети, а потім за

допомогою фарб переносить їх на полотно. Кожна з його картин має цікаву історію створення. Автор поділився яскравими враженнями від творчих мандрівок Закарпаттям під час презентації експозиції.

«Це наша друга і більш масштабна виставка, ідея якої народилася досить спонтанно... Нині тема українського світу дуже актуальна, і ці самотутні твори мають бути доступними суспільству. Тому запрошуємо всіх охочих до нашого ви-

давництва: милуватися картинами цього чудового автора», – зазначив генеральний директор Національного газетно-журнального видавництва Андрій Шекун.

Високо оцінили художні роботи член видавничої ради НГЖВ, мистецтвознавець Наталя Мусієнко та кандидат фармацевтичних наук, поетеса Нінель Янішевська, яку «наївне малярство» Станіслава Брунса надихнуло написати вірші на теми його картин.

«Мої роботи насичені життям, бо зображаю на них наших сучасників. Шкода, що я не народився 100 років тому, бо тоді мав би змогу змалювати обличчя, які були тоді, а вони б, напевне, відрізнялися від нинішніх», – зізнався художник.

Хочеться відзначити, що ця виставка подарувала неймовірний заряд енергії та чудодійного настрою всім, хто її відвідав.

Переконайтеся на власні очі! Ласкаво просимо!

Фото Романа РАТУШНОГО

День Європи по-вінницьки

У суботу, 14 травня, у центрі Вінниці відзначали День Європи. Це свято вже давно стало традиційним для вінничан.

Проводилися найрізноманітніші заходи: від демонстрації кухні європейських країн до чемпіонату України з історичної боротьби. Серед низки культурних та спортивних подій відбулася також презентація журналу «Пам'ятки України» (№ 2, 2016) зі статтями та фото учасників конкурсу «Вікі любить пам'ятки».

У цей день до Вінниці завітав голова громадської організації «Вікімедіа Україна» Ілля Корнійко, який разом із дописувачами Вікіпедії з Вінниччини та Молдови провів презентацію. Учасників заходу ознайомили й з іншими проєктами, зокрема йшлося про поточний конкурс «Вікі любить Землю».

По завершенні презентації відбулась активна дискусія щодо проблем збереження

пам'яток. На захід завітали також начальник Липовецького районного архіву, почесний краснавець України та активний організатор вікі-проєктів на Вінниччині Олександр Роговий та голова Нападівської сільської ради Липовецького району Василь Щербанюк.

У журналі містяться декілька світлин пам'яток Вінниччини, серед яких також палац Тора Ланге – відомого данського поета, перекладача і дипломата. Палац розташований у селі Нападівка та перебуває в

аварійному стані. Дуже важливим є питання збереження пам'ятки та відновлення функціонування будівлі.

Українські вікімедійці не стоять осторонь проблеми збереження пам'яток та використовують усі доступні їм способи задля її вирішення. Зокрема, нещодавно на їх прохання перекладено статтю у Вікіпедії на данську мову, аби в Данії змогли більше дізнатися про цей цікавий об'єкт українсько-данської історії.

Приємно відзначити, що не уникає цієї проблеми сільський голова, який повідомив, що зі свого боку підтримує будь-яку ініціативу зі збереження пам'ятки, розвитку туризму у селі та створення нових робочих місць. Хочеться сподіватися, що і влада разом із громадянами докладуть усіх зусиль для цього, адже це наш спільний інтерес.

Наприкінці зустрічі виступив Олександр Роговий, який розповів про організовані вікі-проєкти на Вінниччині, а також познайомив присутніх зі своїми роботами та дослідженнями.

Вінницька зустріч була однією з серії презентацій журналу, що були організовані впродовж квітня-травня громадською організацією «Вікімедіа Україна». Подібні зустрічі з читачами пройшли також у Харкові, Одесі, Львові і Черкасах.

Віктор СЕМЕНЮК

редактор
Леся САМІЙЛЕНКО

наголос

■ «ЯК УМРУ, ТО ПОХОВАЙТЕ...»

З нагоди 155 річниці перепоховання праху Тараса Шевченка 20 травня на сцені Міжнародного центру культури і мистецтв «Жовтневий палац» відбувся урочистий концерт. У супроводі Національного академічного оркестру народних інструментів України вшанував пам'ять Кобзаря кримський татарин Фемій Мустафев, народний артист України, виконавши низку пісень на слова Пророка. Окрім виступу співака, з яким глядачі плакали та сміялись, Тарасове слово прозвучало у виконанні народної артистки України Галини Яблонської.

На захід, присвячений Дням пам'яті Тараса Шевченка, могли завітати всі поціновувачі його творчості, адже за сприяння Товариства «Знання» України і Федерації професійних спілок України вхід був вільним.

«Шевченком не можна торгувати, адже він писав і жив для людей! Він пробуджував і продовжує будити свідоме громадянське суспільство...» – наголосив співорганізатор концерту Євген Драп'ятій.

Генеральний директор Національного газетно-журнального видавництва Андрій ШЕКУН і Євген ДРАП'ЯТИЙ

Також у холі палацу була презентована унікальна колекція – «Шевченкіана» – у минулому першого заступника Постійного представника Президента України в АР Крим, а нині представника Федерації профспілок України Євгена Драп'ятого. Його зібрання розмаїте: тут і «Кобзарі» різних років видання, і бюсти Шевченка в гіпсі, метали, сплавах, дереві, образи Кобзаря у вишиванці, малюнку, пісні тощо.

Колекціонер розповів: «Ідея організувати виставку мені в голову ніколи не приходила. Однак я вважаю, що у кожного українця є бажання бути з генієм. Шевченко – це українська опора, яка просто необхідна. Я почав збирати «Кобзарі», видані до початку панування радянської влади, і виявилось, що є підміна слів і понять. Багато слів уставлено штучно. А почалося все з того, що у 1979 році почав збирати книжки, потім захоплення зростало. Кожна нація має свого пророка. Для нас – це Тарас Шевченко».

Елизавета КРАСНІЧЕНКО
 Фото автора

«АНТ ЕТКЕНМЕН». Вперше українською

Леся САМІЙЛЕНКО

Вечір-реквієм вшанування пам'яті жертв депортації кримськотатарського народу відбувся в Національній опері України.

18 травня вже багато років поспіль є днем, коли кримські татари гуртуються, спілкуються між собою та з друзями й однодумцями інших національностей, які здатні розділити їхні переживання і зрозуміти потребу згадати, помолитися, посумувати...

Адже для кримськотатарського народу цей день назавжди залишиться сумним спогадом про те, як із корінням намагалися вирвати його з рідної, споконвіку їхньої землі. Землі, на яку вони за покликом сердець повернулись уже тоді, коли їх покликала незалежна Україна.

Сотні тисяч кримських татар повернулись і з вірою, і з правдою про свою історію. Вони й досі не шкодують про це, бо вірять в сильну Україну, і вже не бачать подальшої долі без неї.

Знову повіряються, знову відстоюють свої права і доводять власну європейськість. Так, адже в країнах Західної Європи представники кримськотатарської спільноти ніколи не були переслідуваними за ознаками причетності до цього народу. Їх, як і українців, у світі

знають як талановиту, обдаровану і надзвичайно інтелігентну націю. І вони так стараються відповідати таким думкам, що мимоволі вражають і причаровують своєю природою і красою, яку здатні творити навколо.

Вони повернулись на свою пуповинно-рідну землю задля того, щоб вона стала гідною європейських стандартів. Кримські татари цю місію усвідомлюють особливо гостро, бо вони – прадавні генетичні європейці. Це у них, як кажуть, у крові, і з молоком матері передається з покоління в покоління. Тож не дивно, що за такий спротив їм доводиться знову терпіти депортацію, знущання з боку того ж окупанта, але в зовсім інших історичних реаліях та умовах.

Їх чує і підтримує світ, і вони свідомо повернулись обличчям до України та українців. Ми заслужили їхню довіру і несемо особливу відповідальність за все, що відбувається, в тому числі і в тимчасово окупованому Криму. Україна та очільники держави на сьогодні можуть довести усвідомлення цього факту лише наданням найкращих умов для проведення сакральних для кримськотатарського народу свят.

Тож цього дня столична Національна опера імені Т. Г. Шевченка приймала не лише кримськотатарський народ із його символікою. Тут уперше прозвучав національний гімн кримськотатарського народу «Ант еткенмен» українською мовою, який виконали учасни-

ки Заслуженого академічного симфонічного оркестру Українського радіо і Національна заслужена академічна капела України «Думка».

Тут усі присутні знову почули прекрасну сюїту композитора Сергія Круценка до фільму «Хайтарма» та інші прекрасні мистецькі виступи.

Певна, що вишукана й доладна режисура заслуженого діяча мистецтв Джемеля Карікова сподобалася присутнім. Усе витримано, зрозуміло і щиро було в той день на цьому заході.

А добрий, оптимістичний настрій учасникам події забезпечив виступ Президента України Петра Порошенка. Говорив Петро Олексійович якось дуже широко і зворушливо. Не обіцяв, а вітав усіх із феєричною перемогою Джамалі і досить відверто натякнув на те, що це лише перший крок у боротьбі за деокупацію Криму.

І нехай вибачить мене той, хто помітив, що згадую я про цей факт лише наприкінці своїх вражень про подію. Адже проблеми кримськотатарського народу відомі всім, хто цікавиться. І про них детальніше доповів голова Меджлісу Рефат Чубаров. Та й зрозуміло, що спроба депортувати народ, який знову пустив коріння на землі своїх предків – марна. Бо Крим – це Україна. І в цьому не потрібно переконувати.

Фото Олександра ЛИТВИНЕНКА

Фото із сайту Президента України

редактор
Світлана СОКОЛОВА

Південна пальміра

■ МАРІЯ ВИСОЧАНСЬКА: «МАСШТАБ ЕФЕКТУ – ВЕСЬ РЕГІОН»

– Сімнадцятий раз поспіль на Одещині ми доводимо, що в нас є українська книга.

Бачимо представників обласних, міських департаментів, які переймаються поповненням книгами закладів культури. Мінкультури може реалізувати таку програму із держбюджету, у якому на 2016 рік передбачено 42 мільйони гривень на придбання літератури для поповнення фондів публічних бібліотек. Це тішить – багато видавництв готові продати продукцію доступним безкоштовним закладам.

Відділ бібліотек Управління соціокультурного розвитку регіонів Мінкультури активний у розробці якомога більшої кількості програм для того, щоб органи місцевого самоврядування могли подавати пропозиції, співпрацювати.

Сподіваємось, що форум отримає продовження, бо щорічно його відвідує понад 5000 осіб. Одеська національна наукова бібліотека – перлина, яка працює на весь регіон півдня України.

■ ОЛЬГА БОТУШАНСЬКА: «ЗБЕРЕЖІМО УКРАЇНУ!»

– На Одещину прийшло свято української книги. Влаштувати його нам допомогли і представники бізнесу, і науковці, особлива вдячність за підтримку Міністерству культури.

Мета форуму цього року особливо актуальна – єднання творчих працівників, книговидавців і розповсюджувачів, працівників культури навколо ідеї збереження України та миру. Заради цього відбулася акція передачі книг для захисників нашої Батьківщини.

Уперше на форумі проходить свято дитячої книги, тішить, що багато авторів, зокрема й одеських, попросили про презентації, які вже проводимо і в інших закладах культури.

Приємно, що багато цього разу автограф-сесій за участю письменників.

Конкурс на кращу книгу форуму... Наше журі доволі компетентне, адже відзначені ним і в інших змаганнях здобувають перемогу. Думаю, що цим обумовлений факт подання на конкурс понад 60 книг.

Тріумф друкованого слова

Світлана СОКОЛОВА

20–22 травня з великим успіхом відбулася XVII Всеукраїнська виставка-форум «Українська книга на Одещині».

І організатори – Міністерство культури України, Українська асоціація видавців та книгорозповсюджувачів, Одеська національна наукова бібліотека (ОННБ) (генеральний директор бібліотеки – Ольга Ботушанська).

Ця культурно-просвітницька акція всеукраїнського масштабу проводиться також за підтримки Держкомтелерадіо України, облдержадміністрації та Одеської міськради. За весь час свого існування виставка набула значного розголосу в колах видавців та книгорозповсюджувачів і сьогодні посідає почесне п'яте місце серед книжкових виставок-ярмарків України.

Дійство відбулося на базі ОННБ. Заходи проводилися також на творчих майданчиках бібліотек міста й громадських організацій: Одеської обласної універсальної наукової бібліотеки імені М. Грушевського, Одеської обласної бібліотеки для дітей, Центральної міської бібліотеки імені І. Франка, Центральної міської дитячої

Урочисте відкриття форуму

бібліотеки імені А. Гайдара, Українського дому Одеси.

У роботі форуму взяла участь начальник відділу бібліотек Управління соціокультурного розвитку регіонів Міністерства культури України Марія Височанська. На відкритті вона зачитала вітання від міністра культури України Євгена Нищука.

Учасниками нинішньої виставки-форуму стали 64 видавництва з Києва, Харкова, Львова, Тернополя та інших міст України, які представили близько 6 тисяч назв книжок. Зокре-

ма, постійні учасники: видавництва «Наукова думка» НАН України, «Мистецтво», «Картографія», «Генеза», «Дух і літера», «Ліра-К», Українська прес-група, ТОВ «Часопис «Дух і літера» (Київ), редакція газети «Підручники і посібники» (Тернопіль), «Твердиня» (Луцьк), Астропринт» (Одеса) та інші.

Удруге у виставці-форумі брало участь Державне підприємство «Національне газетно-журнальне видавництво» Міністерства культури України.

Близько 3 тисяч примірників вітчизняних видань від

Одеської національної наукової бібліотеки передали військовим частинам Одеського гарнізону в рамках Всеукраїнської акції «Бібліотека української воїна».

Уперше в рамках виставки спільно з Одеською обласною бібліотекою для дітей проводилося свято дитячої книги, під час якого підбили підсумки Всеукраїнського конкурсу дитячого читання «Найкращий читач України 2016 року» та визначили переможців із-поміж 100 юних претендентів Одеського регіону. ▶

Рецепти відродження

«Українська книга. Шляхи надолуження втраченого» – круглий стіл під такою назвою визначив тему дискусій форуму.

Тетяна Білоус, заступник начальника управління видавничої справи і преси Держкомтелерадіо України:

– «Українська книга на Одещині» – унікальний захід, люблю виставку за те, що вона домашня, тепла, і це тепло розходиться по всій Одесі.

Ярослава Різнікова, заступник начальника Управління культури, національностей, релігій та охорони об'єктів соціокультурної спадщини Одеської ОДА:

– Держава довгий час не зважала на питання, яким присвячений форум. Водночас наш північний сусід, розуміючи вагу друкованого слова,

Круглий стіл

приділяв надзвичайно велику увагу наповненню магазинів нашої країни публікаціями типу «Україна – полет в бездну». Видання із подібними назвами продукуються сотня-

ми тисяч одиниць і наповнюють терени України й зараз.

Особливо масово почався випуск такої літератури в 2008 році, що свідчить про запланованість подій, які від-

буваються сьогодні на Сході України, в Криму. Тому держава мусить звернути увагу на зміну своєї інформаційної політики, що зараз певним чином і відбувається.

Вірю в те, що виставка-форум і надалі збиратиметься, отримуючи ще більшу підтримку з боку постійного партнера – Одеської обласної адміністрації.

Юрій Луговцев, завідувач відділу Одеської національної наукової бібліотеки:

– Наша бібліотека разом із видавництвом «Мистецтво» провела дослідження на предмет, які теми літератури затребувані серед читачів. Взяло участь сім обласних книгозбірень. Звіт розміщений на сайті бібліотеки.

За статистикою Книжкової палати України, за останні 5 років до бібліотеки потрапило

ПІВДЕННА ПАЛЬМІРА

«КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ» – ВЕКТОР У РОЗВИТКУ

Саме так – «своєрідним вектором у нашому розвитку» – назвали на прес-конференції організатори форуму газету «Культура і життя». Про інтерес до видання свідчило те, що в перший день його розібрали читачі.

Газета та журнали «Українська культура», «Український театр», «Музика», «Театрально-концертний Київ» та «Пам'ятки України» нашого ДП «Національне газетно-журнальне видавництво», представлені на виставці, користувалися попитом.

Краєзнавця-аматора Олега Крепосняка зацікавили «Пам'ятки України», бо, на його думку, таких спеціалізованих видань, доступних усім, мало. До того ж папір гарний, не газетний, і друк.

Він зичить творцям часопису приділяти увагу також не дуже популярним темам, як-от промислова архітектура або занедбаний костел у глушині. Такими пам'ятками багата Тернопільська область, там і «мале місто» цікаве – Бережани, Струсів... Наприклад, хотів би побачити новий випуск про Бережани, багаті на історію: замок, палац, багато старих будинків, єврейський цвинтар, військові меморіали, ратуша.

Сподобалися відвідувачам також інші науково-популярні журнали видавництва. Водночас пан Олег висловив думку, що люди стали менше читати і погано сприймають значний обсяг інформації, тому, можливо, краще б виходили невеличкі журнали (такими були «Українська культура» і «Театрально-концертний Київ»).

Цієї ж думки дотримується директор Централізованої бібліотечної системи Роздільнянського району Одещини Олена Колопенюк. Обидва читачі вважають, що може бути до того ж одне об'єднувальне видання. А от заступник генерального директора з наукової роботи Одеської національної наукової бібліотеки Ліна Арюпіна гадає, що до читача повинні доходити такі великоформатні спеціалізовані видання, які й представило видавництво на виставці.

► Свято проводилося на виконання Державної цільової програми підтримки та розвитку читання та Загальнодержавної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини на період до 2016 року».

Ще одне нововведення, яке викликало захоплення, – музична вітальня «Співаю тебе, Україно!» за участю провідних артистів Одеського національного академічного театру опери та балету.

Відбулося 20 презентацій книг та видавничих проєктів, з яких найбільше запам'яталися: представлення книги «Джури і Кудлатик» за участю автора, Шевченківського лауреата В. Рутківського; двох нових книг директора Книжкової палати України імені І. Федорова, професора М. Сенченка; нових видань з української енциклопедистики – «Українські електронні та паперові енциклопедичні видання: основні здобутки і перспективи: наук. збірник»; «Методичні засади створення паперових і електронних енциклопедичних видань: посібник»; «Наука України у світовому інформаційному просторі. Вип. 12. Енциклопедичний простір України»; Г. Лазарєвої, автора серії книг з історії Одеської кіностудії «Імена Одеської кіностудії». Представили й одеських письменників: Г. Щипківського (книга «Утекти від себе»),

О. Різнікова («Двострунне грало», «Козацькі прізвиська і гени матінки Одеси», «Словник дворимок») та інших.

У місті Роздільній відбулося виїзне «Свято української книги» із презентацією видань провідних видавництв України. Письменниця Ірен Роздобудько зустрілася з читачами.

Як благодійну допомогу 1010 книжок передали Роздільнянській ЦБС та понад 203 примірники – дитячому притулку «Теплий дім». Видавництва презентували бібліотекам міста 60 примірників книжок.

У традиційному конкурсі «Краща книга виставки-форуму 2016» взяло участь 32 видавництва, які представили 69 видань. Переможців обрали у 8 номінаціях. Спеціаль-

Патріотична юнь

Читачі-захисники

ними дипломами нагороджено й авторів.

Організатори повідомили, що завдяки виставці-форуму

збагатилися документні фонди Одеської книгозбірні. Їх поповнили 550 видань, подаровані видавцями.

Виставку-форум відвідало близько 5 тисяч осіб, серед яких чимало студентів і школярів, які не лише знайомилися з новими виданнями, але й були активними учасниками заходів.

Особливо їм сподобалися майстер-класи із петриківського розпису та витинанки за участю майстра народного мистецтва України, лауреата обласної премії імені Р. Палєцького А. Діасамідзе та «Як писати казку» дитячої письменниці І. Ішук.

Більше інформації – на сайті ОННБ.

Фото авторки та Сергія ГУМЕНЮКА

тільки 20 % виданої літератури з питань мистецтва. Решта не дійшла до читача книгозбірні, основний контингент якої – від 17 до 35 років.

За останні роки зріс попит на україномовну літературу, але у бібліотеках все ж домінує російськомовна (54 %, крім Луцька та Івано-Франківська), 42 % – україномовної та 6 % – іншими мовами.

Олександр Афонін, президент Української асоціації видавців та книгорозповсюджувачів:

– За роки існування незалежної держави втрачено соціальний попит на знання. Фактично зникла найважливіша ніша у світі – фундаментальні підручники для вищої школи: немає природничих, з фізики, хімії, біофізики, біо-

хімії, нанотехнологій – того, чим живе світ.

Як предмет зникла наукова книга. Відсутнє наповнення жанрових ніш із точки зору економіки: що відбувається, як, які технології використовуються.

Що мусить бути зроблено? Держава має визначити стратегію: які напрямки науки, виробництва, технологій будуть

розвиватися найближчі 5–10 років, які спеціалісти будуть потрібні. Визначення держави дає стимул людині для себе особисто обрати напрямок розвитку, усвідомлюючи, в якій сфері зможе застосувати знання.

Наступне питання – самої науки. За офіційними даними Міносвіти, лише 7 % викладачів і студентів володіють іноземними мовами на рівні, що дозволяє їм читати спеціалізовану літературу.

Термінологія змінюється, а ми змушені звертатися до російських словникових джерел. Більше мільярда доларів Росія вкладає в словники, бо ця основа основ дає можливість для комунікації і сприйняття нових знань.

Мусить бути система державних грантів. Нам потрібен інститут перекладачів.

Сьогодні перемога – в гловах. Фінансування культури має бути на рівні Міністерства оборони.

редактор
Надія ПАСТЕРНАК

у місті лева

■ XXXV ФЕСТИВАЛЬ «ВІРТУОЗИ»

Із 20 травня до 12 червня у Львові проходить XXXV Міжнародний фестиваль музичного мистецтва «Віртуози», на який запрошені музиканти з провідних країн світу: США, Швейцарії, Австрії, Німеччини, Ізраїлю, Норвегії, Великої Британії, Туреччини, Польщі, Румунії, Білорусі й, звичайно, з України.

Як зазначив під час прес-конференції генеральний директор Львівської обласної філармонії Володимир Сивохіп, «...фестиваль "Віртуози" – це вже традиція, він повинен жити своїм життям. На традицію ніхто не може підняти руку, з нею треба дружити, її треба підтримувати».

Цього року свою участь у фестивалі підтвердили всі запрошені виконавці. «Віртуози» розпочнуться концертом симфонічних шедеврів у виконанні Академічного симфонічного оркестру Львівської філармонії. З оркестром виступатиме знаменита скрипалька львівського походження зі США Соломія Івахів. Відкриває програму твір українського композитора – оркестрова сюїта з музики до балету «Ніч перед Різдом» Євгена Станковича. На концерті також звучатимуть твори світових класиків Петра Чайковського й Антоніна Дворжака. Диригент концерту – Теодор Кучар (США).

На фото зліва направо: Володимир СИВОХІП – генеральний директор Львівської обласної філармонії; Христина БЕРЕГОВСЬКА – директор Департаменту з питань культури, національностей та релігій ЛОДА; Соломія ІВАХІВ – скрипалька зі США; Теодор КУЧАР – диригент зі США під час прес-конференції з нагоди відкриття фестивалю

Прем'єрним стане приїзд до Львова відомого українського піаніста Олексія Ботвінова та турецького перкусіоніста Бурхана Очала з успішним у багатьох містах України, Європи та світу проектом – «Бах. Перезавантаження». Транскрипції музики Баха будуть прочитані у сучасному джазовому стилі. Концерт вокальної музики представлятиме добре знама українська співачка з Відня – Вікторія Лук'янець, улюблениця львівської публіки. На фестивалі «Віртуози» у її виконанні прозвучить абсолютно нова монопрограма «Шубертада», складена з пісенних циклів Франца Шуберта.

Зіркою фестивалю буде всесвітньо відомий баритон із Великої Британії Павло Гунька. Його програма української мистецької пісні присвячена нашим вітчизняним класикам – Миколі Лисенку, Кирилові Стеценку, Якову Степовому, сучасним українським композиторам. Поєднання Шевченко-Шекспір у цьому концерті є символічним, адже Павло Гунька – патріот як України, так і Британії. У 2016-му виповнюється 400 років із дня смерті Шекспіра, і включаючи його сонети у програму концерту, Павло Гунька підкреслює важливість підтримання міжкультурних зв'язків європейських націй.

На замовлення Посольства США в Україні у рамках «Днів Америки у Львові» фестиваль «Віртуози» презентує концерт із кращих фрагментів музики Голівуду та Бродвею. Шістдесят музикантів емоційного оркестру «INSO-Львів», світлове шоу, приголомшливий відеоряд та чарівний голос солістки Дюссельдорфської опери Наталії Ковальової перенесуть гостей в унікальний світ культового кіно, де кожен побуває у вишуканому колі легендарних зірок Америки. Всього за час фестивалю у Львові відбудеться 16 концертів.

Львову виповнилося 760 років

Юрій АТАМАНЮК

Ніби вчора, пригадую, святкували 750-річний ювілей Львова. Останніх десять років пробігли майже непомітно, і цими днями відзначили 760-річчя міста Лева.

На ювілей прибула велика кількість туристів із різних регіонів України та з-за кордону. Цьогорічне святкування Дня міста співпало з Великодніми святами і тривало до 9 травня.

Програма була дуже насиченою і різноманітною. Свято проходило під назвою «760 років унікальних історій. Розкажи свою». Начальник Управління туризму Львівської міської ради Галина Малець зазначила: «Ідея в тому, що наше місто вже 760 років розповідає свою історію світу і, крім того, 760 років ми розповідаємо свою історію один одному. Ми хочемо цим газлом запросити всіх львів'ян та гостей міста долучитися до творення історії Львова».

Починаючи з Великодня й аж до 9 травня місто було переповнене різними урочистими заходами, музикою, танцями, співами, забавами та щасливими усмішками.

6 травня зранку у соборі Святого Юра відбувся празник «Великодні дзвони – 2016». Помітною подією цього ж дня було встановлення на площі Ринок

рекорду України зі зведення найбільшого будиночка із пряників. У Національному музеї імені А. Шептицького відкрили виставку «Юрій-Зміборець», на якій уперше були представлені ікони XIV–XIX століття.

А ще в цей день місто Лева було наповнене розмаїтою українською і світовою музикою. У різних куточках центральної частини міста висту-

пали музичні колективи. На площі Ринок відбувся спільний концерт Міського оркестру з австрійського міста Перг і львівського оркестру «Сурми Галичини». Після концерту з великим успіхом виступили: акапельний гурт «Миклухо Маклай», етнічний гурт «Оленки», гурти «До Схід Сонця», «Троезілля» та інші.

Святкування Дня Львова співпало також із Днями Хорватії у Львові. З цієї нагоди 6 травня у Музеї етнографії та художнього промислу відбулося відкриття виставки традиційної хорватської мережки «Пазька чіпка» і презентація «Українсько-хорватського словника». А на подвір'ї Палацу мистецтв відбувся фестиваль хорватської кухні за участю відомих кухарів із Хорватії.

У Львові активно підтримують традиції і ретро-тематику навіть велосипедисти. З цієї нагоди вони зібралися 7 травня зранку на наймасовіший аматорський веломарафон Західної України «Львівська сотка», приурочений Дню міста. Не пасли задніх цього дня львівські батяри, взявши участь у третьому ретро-велозаїзді Львова «Батяри на верхах».

На урочистості з нагоди 760-річчя міста 8 травня завітали прем'єр-міністр України Володимир Гройсман та міністр культури Євген Нищук. За їх участю у приміщенні Львівської міської ради відбулися урочисті збори з представниками влади, дипломатичного корпусу, духовенства, громадських та культурних діячів.

Був обраний «Львів'янин року». Цьогоріч ним став український футболіст, тренер, рекордсмен української вищої ліги за кількістю ігор у

ранзі головного тренера Мирон Маркевич.

Традиційною подією в рамках святкування Дня міста була Міська хода у центрі Львова, яка відбулася 8 травня. У ній взяли участь творчі колективи, театри міста, почесні вчителі, пластуни, історичні персонажі, учні музичних, танцювальних, художніх шкіл та гуртків, музичні оркестри, головні спортивні та молодіжні організації, видатні люди Львова, а також гості з Польщі, Чехії, Боснії і Герце-

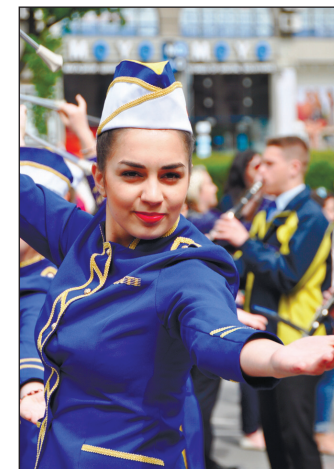

говини, Хорватії. Уперше цього року очолили ходу король Лев з королевою Констанцією.

Безперечно, на цьому святковий день не завершився. На мешканців і гостей міста чекала різноманітна культурна програма.

Уже невід'ємною частиною Дня Львова став Міжнародний дитячий фестиваль «У колі друзів», приурочений Дню матері. Цьогоріч відбувся одинадцятий. Протягом чотирьох годин у Львівській філармонії проходив великий концерт, в якому взяли участь колективи з України та європейських країн.

Фоторепортаж автора

у місті лева

■ АНШЛАГ У МУЗЕЯХ

Торік музеї Львівщини відвідали 1 797 тис. осіб. Це на 13,4 % більше, ніж у 2014 році. Про це повідомили в Головному управлінні статистики у Львівській області.

Відвідуваність музеїв Львівщини порівняно з 2005 роком зросла в 1,7 разу. Найбільшою популярністю користуються музеї, що перебувають у підпорядкуванні Галереї мистецтв, до них же відносяться і найпопулярніші замки Львівщини – Золочівський, Підгорецький, Олеський. Також популярними були Історичний музей і його філії, Музей народної архітектури і побуту.

Загалом у Львівській області є 26 музеїв, які мають 6 філій та 100 відділів і відокремлених підрозділів.

■ ПРО ЗАМОК ПОДБАЮТЬ СУСІДИ

Польські інвестори планують вкласти 10 мільйонів доларів у реконструкцію Червоногородського замку і костелу святого Станіслава в Тернопільській області.

Червоногородський замок – оборонна споруда біля зниклого міста Червоногорода, у першій половині XIX століття перебудована на палац. Він мав вишукану терасу в італійському стилі та колонаду з 6 кам'яних колон, був оточений великим ландшафтним парком із фонтаном, однак після двох світових воєн замок був зруйнований.

■ LVIVKLEZFEST

Із 23 травня до 5 червня у Львові відбувається VIII Міжнародний фестиваль єврейської музики LvivKlezFest-2016 під гаслом: «760 років унікальних історій Львова: єврейська музика повертається».

Фестиваль уже впродовж восьми років сприяє відродженню єврейської культури та розвитку української галицької мультикультурної столиці – міста Львова та всієї Львівщини. Він став модним і привернув до Львова туристів зі всього світу.

Програма фестивалю різноманітна та включає цікаві виставки і театральні вистави, майстер-класи з єврейських та сучасних ізраїльських танців, камерні, бардівські та вуличні концерти просто неба.

■ ВСІ ОПЕРИ СВІТУ

Львівський національний академічний театр опери та балету імені Соломії Крушельницької наступного року прийматиме у своїх стінах представників оперних театрів з усього світу.

«Україна не є членом Євросоюзу, однак Львівська опера вже дев'ятий рік має честь перебувати в об'єднанні Орега Ейгора. 29 лютого Європарламент одногосно ухвалив рішення провести у березні 2017 року засідання представників 160 оперних театрів світу з 40 країн у Львівському оперному театрі», – розповів директор Львівської опери Тадей Едер.

«Три брати і одна муза»

Надія ПАСТЕРНАК

Так назвали Володимир, Ярослав і Тарас Дідули свою виставку живописних картин, яка відкрилась у Львівському палаці мистецтв.

Із трьох Дідул тільки Тарас має мистецьку освіту і працює за фахом, а його двоюрідні брати Володимир та Ярослав – художники-аматори. Та Муза на це не зважає й однаково приходить до всіх трьох. І це її натхнення уособлюється в картинах, де відображена чудова природа галицького краю: розквітлі сади, поодинокі дерева у полі, мальви на селянському обійсті, якісь невеликі фрагменти лісу, загублена серед природи і яблуневого цвіту селянська хата, околиці міста Золочева й села Сновичі, де коріння цієї родини.

«Ця дружня сім'я сьогодні складає серйозний іспит своїми мистецькими здобутками, – каже голова Львівської спілки художників Олег Микита. – Їх об'єднує одне прізвище і любов до прекрасного, але кожен із них має свій напрям, свій світ, який розуміє, сприймає і трактує по-своєму».

«Я давно мріяв про виставку в цьому чудовому палаці, – каже Володимир Дідула, – і підштовхував до цієї

Чотири ДІДУЛИ: Ярослав, Володимир, Тарас і Роман ДІДУЛА, львівський письменник, батько Тараса Дідули (зліва направо)

ідеї своїх братів». Володимир – журналіст, редактор Золочівської районної газети «Народне слово», письменник і художник-аматор. Видав фольклорний збірник «Співають Сновичі», а також – два прозові твори «На річковому плесі» й «У країні кленового листка». Володимир каже, що «усе брав самоосвітою ще зі студентських літ: спілкувався зі знайомими митцями, відвідуючи їх у майстернях». На становлення його як художника значний вплив мали львівські корифеї Михайло Безпальків, Володимир Патик, Роман Безпальків, Петро Сипняк.

Його брат Ярослав – педагог. Закінчив Національний університет «Львівська політехніка» (кафедра дизайну та

основ архітектури). Його оптимістичний, світлий живопис уже експонувався у Золочеві, у Польщі (Краків, Сталева Воля), тепер – у Львові. Ярослав вдячний своєму братові Володимиру, який ще в дитинстві вчив його тримати пензлик, робити перші малюнки. «Також завдячую своєму батькові і мальовничому краєві з його чудовими краєвидами, де я зростаю, – селу Сновичі», – каже Ярослав.

Тарас Дідула закінчив мистецький коледж імені І. Труша та Українську академію друкарства, працює художником-реставратором у Шевченківському гаю і всією своєю творчістю доводить, що треба шанувати надбання української культури. На багатьох картинах він зображає

Шевченківський гай у його фольклорно-етнографічній красі, інколи зі щемким боєм і запитанням «Як зберегти наші духовні цінності?»

Тарас – учасник і призер всеукраїнських та міжнародних виставок і ще – чудовий весільний тамада. Він мріє долучити до експозиції й інших художників Дідул із села Сновичі (як виявляється, на виставці представлені не всі художники з цієї родини).

Ці три митці однакові по духу, різні за почерком, бо кожен по-своєму передає наш фантастичний світ фарбами, але усіх Дідул єднає те, що в їхніх роботах дуже багато України.

Фото Йосипа МАРУХНЯКА

Музичний діалог без кордонів

У Львівській філармонії відбувся концерт польсько-українського ансамблю сучасної музики Neo Temporis Group у рамках проекту «Нова музика. Діалог без кордонів».

Співпраця українських і польських музикантів – явище не нове для Львова, адже цьому сприяє близькість кордону і давні історично-культурні зв'язки. Але те, що відбулося днями у концертному залі філармонії, виходить за межі традиційної мистецької співпраці. Українські та польські музиканти не лише реалізують спільний проект, вони створили польсько-український ансамбль сучасної музики Neo Temporis Group і концертом у

Львові започаткували турне по інших містах України.

Головна мета діяльності Neo Temporis Group полягає у спільному бажанні музикантів творити тривалу міжнародну куль-

турну співпрацю, яка базується на взаємному обміні музичним досвідом та пошуках нової якості в сучасному музичному мистецтві. За короткий час існування ансамбль вже мав чимало

виступів на престижних фестивалях сучасної музики. Під час свого першого українського турне ансамблем керує польський диригент Лукаш Вудецький. Ведуча кожного концерту – польський музичний критик Моніка Пасєчнік.

Українсько-польський ансамбль виступав не лише у Львові, але й в Івано-Франківську, Києві та Одесі. У програмі концертів звучали твори композиторів із Польщі (Славоміра Купчака, Кароля Непельського, Дарюша Пшибильського, Ежи Корновіча) та з України (Олексія Шмурака, Богдана Сергіна, Максима Колемійця, Золтана Алмаші).

Надія ПАСТЕРНАК
Фото Андрія КУБ'ЯКА

редактор

Єлизавета КРАСНІЧЕНКО

музика

■ ДИСКОТЕРЦІЯ. 23–29 ТРАВНЯ

БЕЗ МЕЖ /
ОКЕАН ЕЛЬЗИ

Оцінка «КіЖ»:

★ ★ ★ ★ ★

Есенція: їхня війна.

Видається очевидним ключовий факт: немає сенсу очікувати від «ОЕ» стилістичних нововведень та водночас — провальних CD. Навіть не провальних — просто слабких. І я, зізнаюся, час од часу думаю, чому ж іскра таланту корінного галичанина не полишила його? Як це трапилось із усіма його однолітками не лише в Україні, а й по всьому «еСЕНГе». . . Імовірно, постать сина екс-міністра освіти є феноменальним доказом простого факту, котрий воліємо ігнорувати: будь-який митець, замкнений на собі, неодмінно виснажується, натомість той, хто відкритий світові, отримує постійне енергетичне підживлення. Так і в рок-н-ролі: поки Земфіра Рамазанова бореться з тарганами в душі, Олександр Васильєв перетворюється на патологічного «ескейпіста», Ілля Лагутенку, за звичкою, все «не важна», натомість Олег Скрипка тоне у твані язичницького етно, Святослав Вакарчук існує в унісон із національними болями, показуючи, що його естество не гниє. Тепер зівставте естетичний доробок названої п'ятірки авторів за минулу декаду. . . Про «Без меж»: лірично, ніжно, красиво, ритмічно, професійно, небанально, арт-роково, чудово.

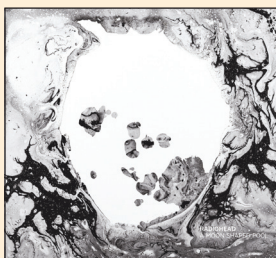

NE SO /
РОКІЯ ТРАОРЕ

Оцінка «КіЖ»:

★ ★ ★ ★ ★

Есенція: від Африки до Європи.

Їй 42, у неї темна шкіра, коротка стрижка, приємно хриплий голос. Вона народилась у Малі (знаєте, де це?), проте мешкає переважно в Бельгії. Ви, мабуть, устигли подумати, що то один із тисяч «штиків» безмежного довколамистецького ареалу, котрий англійською мовою означається як world music. Хоча насправді в її роботах не набагато менша вага цілком західної фоніки — блюзу, соулу, джазу, натомість «чорні» мотиви слугують радше привабливою оздобою, мудрою приманкою для буржуазних цінителів екзотики. . . Ні, я не хочу назвати це черговим фейком, навпаки — нашій увазі презентують хороший запис: пастельний щодо настрою та винахідливий щодо саунду. Підкуповує ще й те, що пані Траоре не цурається етнічного коріння, м'яко нагадуючи про біди свого народу. Нам би такого послання у світ!

A MOON SHAPED
POOL / RADIOHEAD

Оцінка «КіЖ»:

★ ★

Есенція: для фанів і баранів.

Дав собі слово більше ніколи не рецензувати їхні диски! Вже точно край: чергову порцію сонячної розмазні з немилосердним ниттям мій мозок відмовляється приймати.

Володимир БАНЯС

Джамала: до і після перемоги

Прес-брифінг із Джамалою перед концертом у столичному Палаці культури «Україна» був коротким, але інформаційно насиченим і щирим.

Переможниця конкурсу «Євробачення-2016» з радістю відповідала на всі запитання журналістів.

Мене вразили три речі. *По-перше*, вона справжня. Навіть після шаленого успіху на «Євробаченні» не захворіла на «зіркову хворобу», і це відчувається хоча б тому, що вона дивиться в очі, а не поверх людини, з якою спілкується. *По-друге*, вона одна з небагатьох співачок, яка не роздяглася перед публікою, щоб стати відомою. Її успіх у тому, що вона природна і чесна з глядачем. *По-третє*, під час виступу Джамала публічно подякувала Ліні Костенко за її творчість і виконала пісню, яку написала на слова поетеси, — «Неандертальці». За словами співачки, Ліна Василівна одна з перших привітала її з перемогою. . .

— Скільки разів збираєтесь виконати пісню «1944»?

— Це дуже чуттєва та важка для мене пісня. На жаль, неможливо знайти кнопку, яка б відповідала за ту емоцію. Щоб підготуватись до виконання,

мені потрібно зануритися в цю історію — знов і знов. Це не дуже легко. Тому заспіваю її не більше двох разів.

— Чи плануєте альбом, присвячений «1944»?

— Знаєте, це, мабуть, неможливо. Бо така пісня у репертуарі може бути тільки одна, а все інше подібне буде сприйматися як спекуляція. «1944» народилась не сплановано, не для Євробачення. Ця пісня пройшла складний шлях, і тому в неї так повірили. Тому що кожне слово, кожна нота — дуже щирі.

— Що відчуваєте після конкурсу? Комфортно виступати вдома?

— Я відчуваю неймовірне тепло. Після конкурсу мене

зустріли в «Борисполі» настільки душевно, що я досі не можу оговтатися від цієї зустрічі. Діти аплодували, дарували квіти, всі плакали. Вчора у мене був концерт у Львові, де мене тричі кликали «на біс». У Тернополі гарно зустрічали. Після Києва їду до Харкова. Я як робила свою музику і вірила в неї, так і роблю, а люди змінилися. Люди дуже змінилися. Навіть ті, які нічого, окрім цієї пісні, не чули, дякують за всю музику. Тому що вони підготувались, прослухали, чим я займалась 6 років до того. . .

— Чи змінилися ціни на квитки?

— Я мрію зробити тур з концертами для усіх. Щоб ціна на

квиток була від 20 гривень і щоб прийшли ті люди, які не можуть собі зараз цього дозволити. Якби знайшовся спонсор, котрий би допоміг у цьому. . .

— Чи отримали привітання від Мустафи Джемільєва?

— Так, звісно. Зараз плануємо тур Туреччиною. Це справді якесь диво, адже Туреччина сприйняла перемогу України, як свою. Бо перший раз не тільки на конкурсі «Євробачення», а й узагалі тюркська мова прозвучала так гучно, і ще й перемогла. Вони настільки схвильовані! Вони хочуть мене науковим зв'язанням зустріти. . . З цього приводу мені телефонували міністр культури і президент Туреччини. Я щиро вдячна за таку увагу.

— Чи передають вітання Вам через батьків, адже вони живуть у Криму? Як там сприйняли перемогу?

— Вони такі щасливі. До них приходять люди, дарують їм квіти і солодощі. Як сказала мама, таке відчуття було, ніби Крим об'єднався. Навіть ті, які не розділяли моєї позиції стосовно українського Криму, — вітали і раділи за мене. Мені здається, що це був знак, і ми заслуговуємо на те, щоб наші люди знову були щасливі.

Спілкувалася
 Єлизавета КРАСНІЧЕНКО

Ніби хляччя в лісі

ПРО ЕСТЕТИКУ АНСАМБЛЮ RADIOHEAD

«Остерігайтеся хайпу, то ерзац мистецтва!», — написав західний критик наприкінці 1969-го, немовби передбачаючи майбутню реакцію людей на інший симулякр. Не вірите? Тоді читайте.

Це найрозкрученіша та, ймовірно, найбільш переоцінена група двох деkad — 1990-х і 2000-х.

Вони починали як третьорядні учні Стівена Морріссі, записуючи платівки у вигляді котлованів брит-поп-кліше. Згодом вийшов ОК Computer (1997), відтак слово «шик» набуло нового значення: цей витвір є шедевром фальшивого авангарду й одночасно черговим пунктом у ланцюжку

штучного продюсування. Чимось схожим раніше були феномени на зразок Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band (1967), The Dark Side of the Moon (1973), Thriller (1982). Попри масивну дозу пишномовного епосу а ля U2, легкого пафосу а ля Девід Боуї, маньєризм роботи потерпає від перегинів: заумних текстів, м'ясних мелодій, сонного співу.

За кілька років у шоу-бізнесі, здається, назавжди встанови-

лася спотворена система координат: у народженні альбому продюсування переважило творення. Тому логічно, що наступний диск Тома Йорка Kid A (2000), який знову викликав овації оглядачів, увібрав у себе незчисленну множинність модних «парфумів» (наче дохлятина в лісі). Всі звуки — в тому числі голосові — були змікшовані. Сталося максимальне наближення до електроніки, однак без ро-

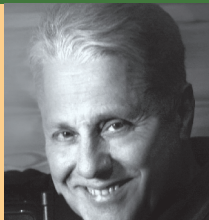
зуміння її суті. Таким чином квінтет із Британії остаточно перетворився на майстрів несправжності, котрі навчилися досконало мінімізувати емоції, обмежуючись сукупністю структур.

Їхні подальші LP є шліфівкою стилю, згідно з яким музику замінюють шквал напівмеханічних вузлів, деформовані інструменти, цифровий шум та баритон вокаліста, що дедалі більше нагадує нелюдський реєстр. При цьому все скручено в агресивні аранжування, котрі, виникає підозра, міг придумати тільки відчужений психопат. . .

Чесне слово: їхній калібр — форма замість змісту, піар замість послання, ніщо замість усього.

П'єро СКАРУФФІ,
 переклад з італійської
 Володимира БАНЯСА

редактор
Роман РАТУШНИЙ

фотокраїна

■ «RE-VIZIA 2: ПРОЕКЦІЯ МІФІВ»

Авторська група наукових працівників Львівського музею історії релігії у складі Анастасії Камалдіної, Ігоря Садового (фотограф), Світлани Тимків була відзначена Львівською міською радою у номінації «Міжнародна діяльність» за фотопроєкт «Re-візія 2: проєкція міфів».

Виставка експонувалась у Львівському музеї історії релігії, а згодом – у вигляді вуличної експозиції, що відкрилась у рамках Форуму культури Східного партнерства. Інспірацією послужила цитата з роману авантюриста, «чорного» археолога, контрабандиста творів мистецтва, а пізніше – міністра культури Франції та друга Шарля де Голля, письменника Андре Мальро «Королівська дорога»: «Музеї для мене – місце, де спочивають витвори минулого, що стали міфами. Вони живуть власним історичним життям, сподіваючись, що митці вдихнуть у них справжнє життя. І якщо я відчуваю їхній дотик, то лише завдяки тому, що митець уміє їх воскресити... По суті справи, одна цивілізація є замкнутою для іншої. Однак речі існують, і ми, мов сліпці, пов'язуємо з ними власні міфи».

Авторському колективу вдалося вміло поєднати музейні раритети із сьогоденням, показати продовження традицій, зв'язок поколінь, по-новому пробувати зацікавлення до музейних збірок Львівщини.

■ ФЕСТИВАЛЬ «ОДЕСА-БАТУМІ»

В Одесі відбувся фестиваль «Одеса-Батумі. Фотодні». За 5 днів у місті пройшла величезна кількість різних подій: майстер-класи, виставки, публічні дискусії, представлення авторів та авторських груп, виставка книг і багато іншого, завдяки чому Одеса на цей час стала центром фотографічного руху.

Темою фестивалю в цьому році були територія і простір. Звичайно ж, у першу чергу, це пов'язано з ситуацією, яка склалася в Україні та Грузії. Організатори запросили фотографів із Чехії, Польщі та Америки для проведення семінарів, де були застосовані три різні практики, пов'язані з темою простору, яка чітко представлена в роботах Томаша Груза (Чехія), Адама Панчука (Польща) та Скотта Девіса (США).

У рамках фестивалю провели відкриту дискусію на тему «Фотографія – між документом і концептом». Поговорили про трансформацію фотографії в історії, її репрезентацію як фрагменту цілого (одиночний кадр) та цілісності фрагментів (фотоісторії); про авторське втручання та маніпулятивні практики.

Варто додати, що фестиваль триває. Адже у вересні українські фотографи вирушать зі своїми проектами до братньої Грузії.

Український Тарантіно

Фото Сергія МАРЧЕНКА

Нещодавно у «Мистецькому Арсеналі» пройшла виставка французького фотохудожника українського походження Юрія Білака.

Цього разу талановитий митець потішив нас новинкою під назвою «Проекція». Юрій, як фотограф, показав нестандартне бачення війни на Донбасі. Ван Гог, Рембрандт, Вермер, американський фотограф Джо Розенталь та багато інших видатних митців надихнули Юрія Білака на створення проекту.

Пригадую, коли вперше дивився фільм за участю Тарантіно, враження було приблизно таким: що за нісенітниця? Лише згодом, у ході чергового перегляду стрічки, я зрозумів, що Тарантіно пропонує глядачеві набагато більше, запрошує стати учасником, балансувати на дуже тонкій межі від банальності до гротеску, іронії. Подібні почуття я пережив, переглядаючи виставку французького фотографа Юрія Білака «Проекція».

Перше враження шокує: що це? Перевдягнуті в камуфляжі випадкові люди чи актори? Все рясно «підсолоджене» фотошопом, монтажем і... Та коли пройшов від однієї роботи до іншої, зупинився і повернувся на початок експозиції. Перше, що схиляє до думки про ненатуральність, – обличчя воїнів: добрі, відкриті. Ми бачимо в одностроях не солдатів, а робітників, інженерів, селян, філософів. Але, власне, цим і відзначається новозбудована українська армія, лави якої поповнили мужчини і жінки різних невійськових професій. Війна так і не зуміла накладати на їхню зовнішність свій відбиток зла, жорстокості. Поволі починаєш усвідомлювати, що фото, які є художніми по своїй суті, документальні за змістом.

– Всі мої знімки зроблені в зоні бойових дій на Донбасі, – розповідає Юрій Білак.

До того ж, щоб досягти максимальної достовірності, я намагався жити протягом певного часу з героями майбутніх світлин в умовах прифронтової зони. Це допомогло правильно вибрати локації для зйомок, а головне – встановити психологічний контакт з людьми.

Те, що Юрія Білака українські воїни сприйняли за свого, добре видно у роботі, прототипом до котрої є полотно Іллі Рєпіна «Запорожці пишуть листа турецькому султану». Комічність і правдивість цього сюжету в тому, що, переконаний, світлина надихне наших військовиків написати листа президенту Росії В. Путіну.

Автор підсилює враження від своїх робіт ще й майстерним використанням світла. Те, що видається застосуванням спеціальних комп'ютерних програм, насправді використане фотографом додаткове освіт-

лення. Це добре видно на прикладі роботи з маленьким принцом у Слов'янську. Здається, що хлопчик прибув з далекої планети і випадково потрапив у кадр.

На жаль, Юрій Білак представив у «Мистецькому Арсеналі» лише 16 фоторобіт із 24. Брак коштів, а головне – часу не дали змоги майстрові представити проект повністю. Але маю надію, що Юрій ще повернеться в Україну з новими ідеями. Його поціновувачі будуть мати можливість придбати фотоальбом, що незабаром з'явиться. До речі, кошти, виручені від продажу, автор хоче передати для дітей, батьки яких загинули на Донбасі. А тим часом фотовиставка Юрія Білака мандрує до Канади, США, Франції, і я переконаний, що Україна знайде нових друзів і поціновувачів фотомистецтва нашого земляка з Франції.

 Роман РАТУШНИЙ,
 Київ-Париж

Головний редактор
газети «Культура і життя»
Євген БУКЕТ

україна і світ

■ ІЗ ПОЧУТТЯМ ВДЯЧНОСТІ

Нурсулу СУЇН

Директор музею Нурсулу Суїн з гордістю називає себе вихованкою Есбола Умирбаєва. Зараз вона працює завідувачем відділу музею-комплексу у Форті-Шевченко. З її активною участю 1996-го, напередодні 160-ліття міста, створювалася нинішня експозиція. До цієї справи були залучені група художників з України на чолі з Анатолієм Гайдамакою, наукові співробітники Київського державного музею Тараса Шевченка Людмила Зінчук та Лідія Корнійчук.

Вирішили розробити нову концепцію музею, що базувалась би на поєднанні двох культур – казахської та української. Якщо попередня експозиція просто висвітлювала біографію поета, зосереджуючись на мангишлацькій сторінці, то тепер з'явився задум показати Кобзаря в казахському національному середовищі та вплив останнього на літературні й художні твори поета. Реалізація помислів стала можливою завдяки дослідженням Есбола Умирбаєва творчості Шевченка, а також глибоким знанням казахської етнографії Нурсулу Суїн.

Тарас був чи не першим, хто змалював побут жителів Мангишлаку середини XIX століття, а тому його роботи для казахської історії та етнографії мають неоціненну вартість. Ще зі шкільних років пам'ятаю його малюнки «Пісня молодого казаха», «Хлопчик, що розпалює грубку», «Хлопчик, що грає з кошеням», «Молитва за померлими» та багато інших, але тут вони сприймаються якось інакше, справляючи ефект перенесення у ті далекі часи. Враження таке, ніби, озирнувшись, можна зустрітись очима з Тарасом, який тримає в руці пензель чи олівець, а вийшовши на вулицю, побачити юрти казахів. До речі, приміщення етнографічного музею, яке належить до музею-комплексу, збудоване у вигляді юрти.

Із музею я виходив із почуттям вдячності. Чим відповімо нашим друзям-казахам за збереження пам'яті Кобзаря? Чи вшанували хоч одного казахського світоча на Україні так, як казахи у себе Тараса Шевченка?

А дорогою до Актау згадав слова великого музейста Есбола Умирбаєва про кровну спорідненість казахів та українців. Молоді люди, казахнафтовики, які мене підвозили до обласного центру, дізнавшись, звідки я, стали розпитувати про Україну, про наші європейські мрії, успіхи боксерів – Кличків та «отаманів», а потім заспівали «Червону руту» і «Ти ж мене підманула». Це мене зворушило до сліз. Мабуть, ми з казахами і справді брати. По Шевченку...

**Олександр
КАРПЕНКО**

Велич музеїв не вимірюється розмірами їхніх приміщень. Музей Тараса Шевченка у місті Форт-Шевченко маленький, але величний.

Величний любов'ю до нашого пророка, глибоким розумінням його особистості та творчості. Серед усіх музеїв Кобзаря він має особливе значення, зумовлене місцем його розташування. Якщо Моринці – це пуповина, яка зв'язує Тараса з рідною землею, Чернеча гора – домовина, Санкт-Петербург – сяюча творча вершина, то Форт-Шевченко – тернова година.

Ідея збереження пам'яті Шевченка стала витати тут одразу після того, як зі столиці імперії надійшла звістка (тим же поштовим човном із норд-остом) про його смерть. Переповідають, що комендант фортеці Іраклій Усков, до речі, донський козак за походженням, наказав обгородити вербу, посаджену Тарасом, і землянку та разом із родиною посадив кілька дерев на пам'ять про видатну людину. А портрет дружини коменданта Агати Ускової, написаний Шевченком, фактично став першим експонатом майбутнього музею. Потім гвардійці з форту 1881 року поставили пам'ятник своєму українському побратимові, спомини про якого передавалися від одного призову до іншого. Тоді ж народилися перші легенди про українського акина, які переказувалися одним поколінням пастухів-кочівників іншому. А десь у 1920-х місцеві жителі започаткували традицію називати своїх дітей Тарасами.

Не піднялася ні в кого рука на вербу і сад у період міжчасся, коли цей край не був нікому підвладний. Хоча потреба у паливі в пустельній місцині була величезна.

Радянська влада, умовно кажучи, прийняла його посмертно у «більшовики», хоча від нього їй, напевно, дісталось б на горіхи більше, ніж імператорам. У 1927 році уряд Казахстану визначив перелік осіб,

Музей у пустелі

ДО 155-Ї РІЧНИЦІ ПЕРЕПОХОВАННЯ КОБЗАРЯ

Фрагмент експозиції музею

вартих пошанування на державному рівні. Потрапив до того списку і Шевченко. Створення музею доручили комсомольському активістові Нелсебеку Нуртлепову. Так було започатковано когорту казахських хранителів Шевченкової пам'яті. Себто є «варгові» не лише Чернечої гори, а й Курганташу. Нуртлепов поїхав до України.

Перебував тут кілька місяців, відвідав Київ, Канів, Моринці. Повернувся з кількома клунками експонатів: рушниками, предметами народного побуту. До речі, мандрував тим же шляхом, що й Шевченко: через Каспій до Астрахані, бо іншого тоді не було. Під час подорожі відкрив для себе Україну й Шевченка і хотів відкрити їх Казахстану. Музей почали облаштовувати у колишній хатинці коменданта фортеці, що стояла посеред саду, посадженого Тарасом. Підготовчі роботи тривали близько семи років, і нарешті 1 травня 1932-го відбулося відкриття закладу. Він став не лише першим музеєм Шевченка, а й узагалі першою такою культурною установою в Республіці. По суті, у цьому місті було започатковано музейну справу Казахстану.

З 1932-го по 1949-ий духовну династію хранителів Шевченкової пам'яті продовжував Сатангул Тажиєв, із 1949-го по 1962-ий – Жузбай Кошанов, з 1962-го по 1982-ий – Есбол Умирбаєв, з 1982-го по 1984-ий – казахський письменник Кабібалла Сидиков,

з 1984-го по 2005-ий посади директорів обіймали Ізтурган Бекбоксінов, Темір Муналов, Амалбек Куанбай, з 2005-го по 2013-ий – Нурсулу Суїн, сьогодні – Ерлан Ельмуханбетов.

Прикметно, що кожен директор сам обирав собі наступника, довго його готував до виконання почесної місії, передаючи свої знання і любов до Шевченка та України. Кожен зробив вагомий внесок у скарбничку Кобзарєвої пам'яті, знаходячи в архівах, народних переказах нові свідчення та факти про перебування Тараса в цих краях. Есбола Умирбаєва у Форті-Шевченко і Казахстані шанують як дослідника і філософа, котрому відкрилася Шевченкова істина і котрий докопався до генетичних глибин українсько-казахської дружби.

Есбол – із роду кочівників, які свого часу зустрічалися з Тарасом. Згадки про нього передавалися з покоління в покоління Умирбаєвих, зрештою, з 1857 року їх змінилося всього три-чотири. У дев'ятирічному віці залишився круглим сиротою. Дід Шадрак, якому було далеко за 80, змушений був віддати його до дитячого будинку в Ханга-Баба. Есбол швидко опанував грамоту, закінчив школу, вступив до Уральського педагогічного інституту. Свічка спомину про українського акина спалахнула в його свідомості, коли вперше взяв до рук «Кобзаря»: «Та це ж той солдат, про якого мені розповідав дід Шадрак!..» Перше, що зробив, повернувшись у

Форт-Шевченко вчителювати, – організував шевченківський вечір, на якому попросив найстаріших людей міста переповісти сімейні перекази про славнозвісного українського поета. Один за одним вставали аксакали і згадували про солдата, який приходив у юрти їхніх прадідів, читав вірші незрозумілою, але дуже милозвучною мовою, співав пречудові пісні, акини ж намагалися на домбрах йому акомпанувати, вивчав казахську мову, малював, бавився з дітьми. Його пригощали кумисом, чаєм, бешбармаком та всім, що послав Аллах. Есбол був вражений, він не чекав такого розвитку подій: гадав, це він відкриває Шевченка землякам, а вийшло навпаки. Згодом усі легенди записав, збирався видати книжку, але з невідомих причин не реалізував того задуму. Шкода. То було б неоціненне свідчення. Вже коли став директором музею, кілька разів побував в Україні. Поєднання казахських знань про Кобзаря з тим, що взнав на батьківщині поета, зробило його не просто унікальним шевченкознавцем, а й одержимим проповідником українсько-казахської дружби.

– Скільки часу минуло, а Шевченко ніби поруч... Він писав про наше життя, історію, малював наших людей, значить, він і наш письменник та художник. Ми віддавна родичі з українцями. У нас одна кров. І я можу це довести... Ні, я не шкодую, що все життя присвятив Шевченку, така моя доля, – каже Есбол Умирбаєв у фільмі «Гілка вербова, гілка тернова...», знятому студією «Укртелефільм» 1989-го. Цього ж року він відійшов за вічну межу.

Залишив по собі музей, доглянутий сад, добру пам'ять і книжку «І оживуть степи...», написану разом із українським письменником Анатолієм Костенком після того, як 1972 року вони пройшли шляхом Каратауської експедиції, в якій брав участь Шевченко. Склали карту того маршруту, знайшли й описали точки на місцевості, де він творив свої малюнки, зустрілися з кочівниками. Я прочитав цю унікальну книжку одним духом за кілька годин.

постаті

■ ВСЕСВІТ ОЛЕСЯ БЕРДНИКА

Своє дитинство Олесь провів у мальовничому селі Кийлів. Чарівна природа Лівобережжя Дніпра, розповіді рідних про історію козацького краю, голодомор 1932–33 років, війни формували його світогляд. Малий Сашко навчився читати не з «Букваря», а з книжки діда Василя про зорі. Можливо, саме тому він мріяв про космічні польоти, і все життя не лише його погляд, а й душа була спрямована до неба.

Від своїх рідних Олесь Бердник успадкував прагнення до волі і незалежності, а любов до України проніс у своєму серці крізь усе життя.

У 1943–44 роках був військовим керівником у рідній школі, потім добровольцем пішов на фронт. Наприкінці 40-х років працював кореспондентом, навчався у театральній студії, грав у театрі ім. Франка. У 1949-му за виступ проти радянської цензури у мистецтві 22-річного юнака було вперше ув'язнено. Майже 6 років сталінських таборів його не зламали, а лише додали впевненості і мудрості. Бердник розповідав в'язням про вічне життя, таїну Всесвіту, про майбутнє. Саме тоді й збагнув велику силу слова.

Батько Павло Трохимович, мама Маруся Василівна з дітьми – Олею і Сашком

Після повернення додому Олесь Бердник замислюється над таїною буття, вірить у створення досконалого суспільства, мріє про світову гармонію. Виходить низка його творів – «Стріла часу», «Покривало Ізиди», «Чаша Амрїти», «Серце Всесвіту», «Зоряний Корсар» (роман перекладений на 26 мов!) тощо. Його творами зачитується молодь, яка вірить у світле майбутнє, у торжество правди, у відродження України.

Олесь Бердник пише про історичні події і козацьких ватажків, влітає до своїх творів народні пісні, приказки, легенди, казки. Саме через фантастику він кидав виклик системі, показував злочини тоталітарного режиму. Твори Бердника потрапляють під заборону, деякі з них виходять у Великобританії, США, Канаді. Він знову потрапляє під нагляд органів КДБ за «містичні погляди». Його книги вилучають із книгарень, у газетах пишуть, що він ідеаліст, містик, космічний націоналіст.

На початку 70-х років письменник разом із Миколою Руденком, Оксаною Мешко і Левком Лук'яненком створюють правозахисну організацію – Українську Гельсінську групу. За виступ на захист дисидентів-шістдесятників, за вільнодумство у творах він перебував під постійним наглядом. Його виключають зі Спілки письменників.

Друзі допомогли влаштуватися Берднику у творче об'єднання «Художник». Він створював ескізи до вітражів в українському стилі, малював портрети, але найчастіше з-під його пензля народжувалися космічні сюжети. Бердник був чудовим різьбярем. Він умів шити одяг, знав ковальську справу, був майстром на всі руки. Чудово співав і танцював, грав на бандурі і банджо. Писав прекрасну поезію і музику до своїх творів.

Людина з майбутнього

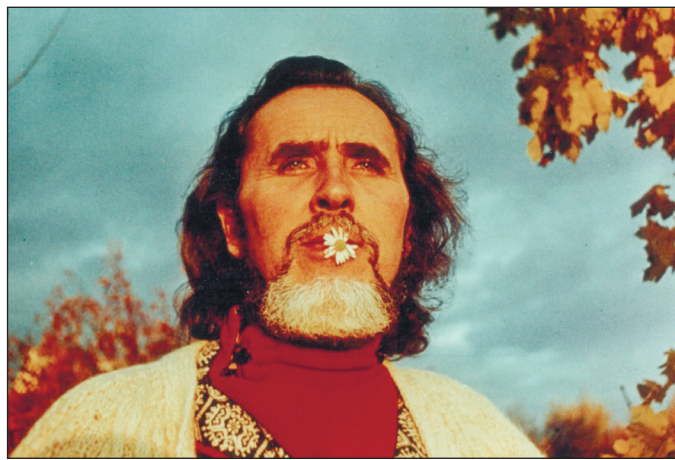
Лариса
ГРОМАДСЬКА

У 2016-му минає 90 років від дня народження Олесь Бердника (1926–2003), письменника-фантаста, футуролога, філософа, громадського діяча, правозахисника.

М'я Олесь Бердника по праву стоїть поряд із великими українцями. Для багатьох наших співвітчизників і мислячих людей усього світу він став провідником, учителем, духовним наставником. Його філософію вивчають в університетах Канади і США.

Нещодавно у Вороньківській школі, що на Київщині, відкрилася виставка «Погляд у Вічність», присвячена 90-літньому ювілею Олесь Бердника. На відкритті були присутніми рідні письменника, друзі, вчителі, учні, журналісти.

Валентина Сергіївна, дружина Олесь Бердника, розповіла про життя із «людиною з майбутнього», про його передбачення у творах, які вже здійснилися. Вона повідомила, що з нагоди ювілею родина готує до друку

35-томне зібрання творів Бердника, а також планує відновити будинок з його кабінетом, щоби послідовники, письменники з різних країн мали можливість доторкнутися до тієї атмосфери, де жив і творив сам фантаст.

Антоніна Литвин, поетка, дружина побратима Олесь Павловича, кобзаря, заслуженого артиста України Василя Литвина, пригадала своє перше знайомство з письменником, розказала про просту, щирю людину, закохану у світ.

Племінниця Олесь Бердника Тетяна Коробкова розповіла, що родина Бердни-

ків – козацького роду. Вона дослідила свій родовід та історію рідного села Кийлів Бориспільського району до початку XVII століття.

Заслужений учитель України Надія Гриценко прочитала уривок статті Олесь Бердника «Терновий вінець України: Росії минулій, сучасній, грядущій – відкрите послання», написаної ще наприкінці 70-х років XX століття, але надзвичайно актуальної сьогодні. Прекрасну, зворушливу інтимну лірику декламували 11-класники Вороньківської школи.

Виступи бандуриста, заслуженого артиста України Тараса Силенка додавали колориту, яскравого забарвлення події. У виконанні пана Тараса прозвучала пісня «Україно моя», музику і слова до якої написав Олесь Бердник, а також власна пісня на вірш поета, написаного у в'язниці, «Багато, багато на світі доріг».

Бандурист зачитав уривок зі статті Бердника «Де ви, кобзарі?» і виконав пісню про гетьмана Січі Запорозької Байду Вишневецького. Піднесення, впевненості у майбутньому додала пісня Тараса Силенка на слова українознавця, філософа Василя Хитрука «Диво-краю, Україно».

На презентації виставки присутні переглянули відеосюжет, де Олесь Бердник розповідає про містерію творення світу. Здавалося, ніби дух самого письменника був присутнім поміж нас.

У Світлиці рідної мови представлено близько 250 експонатів, пов'язаних із життям і творчістю письменника: світлина, листи з ув'язнення і рукописи, матеріали Соборів УДР, документи, періодичні видання, художні роботи і твори письменника-фантаста.

«Українська Духовна Республіка»

Важливою у житті Олесь Павловича була зустріч із художницею Валентиною Сергіївною, яка стала не тільки берегинею сімейного вогнища, але й вірним другом.

У них народилося двоє дітей – донька Громова і син Радан. Родина Бердників переїздить до села Гребені Кагарлицького району. Чому саме туди? Бо ще з дитячих літ Олесь Павлович із цікавістю дивився на правий берег Дніпра, який здавався йому незвичайним.

1979 року – друге ув'язнення за антирадянську діяльність – як «особливо небезпечний рецидивіст». Близько шести літ таборів у Пермській області. У сусідніх камерах покарання відбували Василь Стус, Левко Лук'яненко, Василь Овсієнко...

У 1989 році Олесь Бердник створює громадську організацію «Українська Духовна Республіка» (УДР), консти-

Тетяна КОРОБКОВА, Антоніна ЛИТВИН, Валентина БЕРДНИК, Тарас СИЛЕНКО

туція якої проголошує братерство українців усього світу. Олесь Бердник вважав, що «ядром консолідації має бути Дух у всій його всеохопності: мистецтво, культура, наука, релігія, філософія, любов, краса, безстрашна думка, прагнення до свободи». Письменник підхопив і продовжив ідею Григорія Сковороди про Горню Республіку Духу, де всі люди житимуть

у злагоді й любові. Ще у 70-х роках минулого століття він розуміє, що лише економічно створити міцну державу, відродити суверенітет України неможливо. На перше місце він ставить духовність, прагне відродити Дух Української Нації. За це його ідеї називали утопічними.

Послухати мудрі слова Олесь Бердника йшли тисячі людей. Собори УДР проходили

на Хортиці, в Коломиї, на Лівобережжі Дніпра. Почалося стрімке відродження українських народних ремесел, кобзарства, національних традицій. УДР свого Провідника пропонує на посаду Президента України...

Олесь Бердник разом зі своїм побратимом, кобзарем Василем Литвиним об'їхали всю Україну, опікувалися створенням кобзарської школи, організували просвітницькі виступи, відвідували історичні місця.

Він побував у багатьох країнах світу, зокрема в Індії, на Тибеті, читав лекції у США і Канаді, зустрічався з відомими мудрецами. Бердника ніколи не полишала ідея об'єднання українців, пошуки внутрішньої свободи і пізнання самого себе. Він намагався знайти відповіді на запитання: «Який сенс нашого буття? Яку місію несе людина, кожна нація у цьому світі?»

редактор
Христина ДИЧКО

культура і війна

НАМ БРАКУЄ ПЕРЕМОЖНОЇ КУЛЬТУРИ

Якщо говорити про те, чого не вистачає... звісно, немає кіно, доступу до Інтернету, нема можливості говорити про якісь буденні, відсторонені речі.

Більшість із того, що я написав до війни, на фронті не годиться.

Бракує актуальних речей.

Не маю на увазі великої кількості романів, які вже вийшли про цю війну. Я пробував погортати «Аеропорт» Сергія Лойка. Не знаю, як по фактажу, але в художньому сенсі, стилістично він на мене не справив враження. Дуже посередньо – з точки зору літератури. Не вистачає актуального мистецтва, яке би потрапляло в цю війну. Є тексти, наприклад, у Бориса Гуменюка: хлопців на війні вони просто підкошують. Я бачив таких. Людина сидить і не знає, що сказати. Бо – влучив. Бувають речі, які не влучають ніколи. Бо написані не про війну, а про себе на цій війні. Я читав і таке.

У нас склався стереотип, що ті, хто пішов на фронт, – герої-жертвники, навіть жертви в якомусь сенсі: жертви часу, жертви російської агресії. Це не так. Ми багато років виконували культ оцього: «Перебендя старий, сліпий, // Хто його не знає? // Він усюди вештається // Та на кобзі грає...», тобто сумних, депресивних, втомлених і всіма ображених українців.

Нам не вистачає переможної культури. Після Першої світової, наприклад, у народів які брали в ній участь, з'явилися пісні, що оспівували солдатів, котрим до всього байдуже: нам плювати на кулі, а всяка дівка буде наша, а за нами грошки везуть на возі – але нам байдуже теж; а загину – то загину. Нам бракує такого напрямку, таких от справді воєнських пісень. З часом вони з'являться.

Хоча музики, присвяченої цій війні, багато. От Василь Лютий із піснею про Донецький аеропорт – в тему потрапляє. Хоча я розумію певну умовність образів та підкреслену пропагандивність, але коли звучать слова «бо ми б'ємось за Україну і за Донецький аеропорт», – згадується той період, люди, яких більше нема. Це вже історія.

Коли війна закінчиться, буде ще один ажіотаж військової теми – як у 2014-му, нас накриє нова хвиля – з новою літературою, музикою, кіно... Та найбільше буде аж потім. Коли люди, які не хотіли про це говорити, писати, думати, люди, які справді тонко все це переживають, – візьмуться за перо чи гітару – то буде реальна творчість.

Олексій БИК

Христина ДИЧКО

Відомий український бард Олексій Бик – поет за станом душі і воїн за покликанням.

При спілкуванні складається враження, ніби він завжди чекав цієї війни. На Схід поїхав добровольцем. Воював у складі «Правого сектору», згодом став його речником.

«Усі епохи і світи // Як полотно на нашій голці, // Бо ми з тобою добровольці // Цієї Божої чоти...» – це слова з пісні О. Бика, котра була написана ще у 2012-му, слова, які стали провідним закликком до боротьби за Україну, пролунали в усіх її куточках і знайшли відгук у серцях мільйонів.

Говоримо про культуру на війні. Розмова тривала, непроста, та надзвичайно цікава.

– Олексію, зараз багато митців їздять у зону АТО – від музикантів до художників – і всі везуть передовсім власну творчість. На твою думку, який рівень культурної взаємодії з бійцями найбільш оптимальний, що їм потрібно у цьому плані і чи потрібно взагалі?

– Культурний запит існує. Коли психіка людини весь час перебуває в напрузі і не розвантажується, це може вилитися в неадекватні вчинки. Тому воїнів треба відволікати від повсякденної небезпеки, і культурний продукт – найкращий спосіб.

На фронті люди читають. Я з собою завжди возив книги. Навіть під обстрілом читав знайдену на руїнах збірку Маяковського, зверху сипалися осколки, я каску вдягнув, звісно, щоб не поранитися, і читав.

Література потрібна. Але я помітив, що більшість із сучасного, вся ця «розважайлівка», там нікому не цікава. Найкраще читалися Новий Заповіт, історичні книжки, ідеологічна література.

Культура, яку везуть в АТО, повинна бути розумною – відповідати ситуації і запитам. Наприклад, Лесю Рой (гурт «Телери») із захватом сприймають хлопці. Бо вона співає простою мовою доступні їм

Кожен рядок – автоматна черга

На фестивалі «Відкриті небеса-2015»

речі: про тітушок, сепаратистів, укропів – те, що зрозуміле і піднімає настрій.

Інша справа: якось до нас приїжджав на базу бард, який пробував виконати щось подібне – жартівливе, але далеке від фронту. Та вже на четвертій пісні розгубився, бо публіка його зовсім не сприйняла. У нас побратим загинув, а він нам про «олів'є»...

Там люди, яких просто так не візьмеш. З ними не будеш за панібрата тільки тому, що ти з ними покурив і заспівав пісню. Там довіру треба заслужити, або, якщо не довіру, то принаймні повагу.

– Як змінилася твоя власна творчість за час війни?

– Стилістично я став тяжіти до ритмічних, рубаних речей, які... ніби автоматна черга. Кожен рядок стріляє. Раніше в мене було багато лірики, багато плавних текстів. Зараз мої вірші можна читати, відбиваючи ритм. У них майже всюди чоловіча рима.

Про війну писати мені справді важко.

У людей, які пройшли цю війну, проблема знайти себе у мирному житті не тому, що вони психологічно поламани, а тому, що вони втратили гостроту відчуттів. Жодне емоційне переживання, яке ми тут можемо собі уявити, близько не стоїть із тими відчуттями, які тебе переповнюють, коли зверху падає «град», чи коли ти волочиш пораненого побратима, який кров'ю стікає. Мене недавно ледь не збила машина, я навіть цигарку не випустив із рук.

З бойовими побратимами

З'явилося дуже багато і риторики військової, і термінології. Тепер для мене назавжди «васильок» – не квітка, а міномет, «град» – не опади, хоча теж зверху падає. Інколи я себе ловлю на думці, що, коли заходжу в нове приміщення, оцінюю його з точки зору можливостей для оборони. Війна наносить певний відбиток.

Я став більше працювати «в стилі».

Якщо пишеш про щось емоційно дуже близьке, навіть про ту саму війну – про людину, з якою ти розмовляв, а через 30 секунд її вже нема... то іноді виникає небажання і неготовність дозволити іншим людям помацати це руками.

– Ти часто брав до рук гітару на передовій?

– Так. Я сам люблю грати, та й хлопці просили.

Часто речі, які були не до впадоби. Чужа пісня – як чужа сорочка. Ти її вдягнув – ніби все нормально, але там трохи рукав закороткий, а десь порва-

лося чи на спині розходиться, чи гудзика не вистачає. Її часом можна носити, але щоб постійно і будь-яку – то ні.

А своє часто грав, особливо – пов'язане з війною. Як не дивно, раніше в мене було багато подібного. Я тоді на це не звертав уваги, бо писалося, а про яку там війну – не знаю. Пісня про добровольців – мегавідома. Був випадок у маршрутці: зазвучала мелодія – я аж підскочив – «Добровольці». А це в когось на рінгтоні стояла.

– Які подальші прогнози?

– Я впевнений, що національна революція у нас таки відбудеться, але зробимо її не ми. А ті діти, які зараз пишуть листи на фронт. Мене якийсь десять років – і виросте покоління справжніх українців, які будуть готові за цю державу не просто померти, а вбивати. От вони цю революцію робитимуть. І наше завдання буде – піти в першому ряду і зловити на себе кулі, щоб менше тих дітей лягло на бруківці.

Але така ситуація і з «того» боку. Там теж виховують дітей, у них майже столітня школа професійного одурманювання. Там розуміють, що вони цю війну програли.

Але вони хочуть лишити нам міну сповільненої дії. Діти – один із її видів. Зараз на Донбасі майже у кожній сім'ї є загиблі. Школярам промивають мізки, розповідаючи про фашистів, хунту, карателів, про «Правий сектор», який на органі людей різке...

Додати до цього, що в дитини загинув друг, брат, батько, мати, хтось, кого вона знала. Це в юному віці серйозний стрес. І через десять років вони будуть такими ворогами України – є така ймовірність – як не вмють ненавидіти нині.

Схоже відбувається і з дорослими.

Є з цього приводу прекрасне оповідання у В. Пелевіна – «День бульдозериста». Воно дуже точно описує майбутнє так званих молодих республік – влучно і глобально. Він це написав багато років тому, але кожен, хто прочитає, все побачить і все зрозуміє.

Фото з архіву Олексія БИКА

...І окуповані території декомунізовано!

12 травня Верховна Рада України, відповідно до пункту 29 частини першої статті 85 Конституції України, пункту 8 статті 7 Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» підтримала три постанови (№№ 4468, 4086 та 4087), щодо декомунізації населених пунктів, зокрема і на тимчасово окупованих територіях Криму та Донбасу.

Голова Верховної Ради України Андрій Парубій, вносячи на голосування проект постанови щодо повернення населеним пунктам у анексованому Криму історичних татарських назв, зазначив: «Сьогодні ми маємо унікальну можливість відновити справедливість – повернемо історичні кримськотатарські назви населеним пунктам Криму. У законопроекті 75 рекомендацій, запропонованих Українським інститутом національної пам'яті та узгоджених з Меджлисом кримськотатарського народу».

Також Андрій Парубій нагадав, що 18 травня – день пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу. «Тому сьогоднішнє голосування – данина пам'яті жертвам репресій кримських татар», – зазначив він.

Отже, 12 травня було перейменовано такі населені пункти і райони:

в Автономній Республіці Крим:
 селище міського типу Куйбишеве Бахчисарайського району на селище міського типу Албат;
 село Новоульяновка Куйбишевської селищної ради Бахчисарайського району на село Отарчик;
 село Фурмановка Долинненська сільська рада Бахчисарайського району на село Актаци;
 село Ударне Мельничної сільської ради Білогірського району на село Бочала;
 село Ульяновка Чорнопільської сільської ради Білогірського району на село Султан-Сарай;
 село Завіт-Ленінський Джанкойського району на село Кучук-Алкали;
 село Комсомольське Маслівської сільської ради Джанкойського району на село Орак-Аджи;
 село Ларине Майської сільської ради Джанкойського району на село Бай-Кончек;
 село Островське Єрмаківської сільської ради Джанкойського району на село Тархан-Сунак;
 село Советське Кіндратівської сільської ради Джанкойського району на село Мішен-Найман;
 село Суботник Маслівської сільської ради Джанкойського району на село Конурча;
 село Ударне Луганської сільської ради Джанкойського району на село Джадра-Шейх-Елі;
 Кіровський район на Іслямтерецький;
 селище міського типу Кіровське на селище міського типу Іслям-Терек;
 Красногвардійський район на Курманський;

село Калініне Красногвардійського району на село Умют;
 село Комунари Калінінської сільської ради Красногвардійського району на село Іраде;
 село Красний Партизан Янтаренської сільської ради Красногвардійського району на село Борангар;
 селище міського типу Красногвардійське Красногвардійського району на селище міського типу Курман;
 село Краснознам'янка Красногвардійського району на село Старий Млин;
 село Ленінське Красногвардійського району на село Кир-Байлар;
 селище міського типу Октябрське Красногвардійського району на селище міського типу Біюк-Онлар;
 село Ульяновка Мар'янівської сільської ради Красногвардійського району на село Давчи;
 село Чапаєве Восходненської сільської ради Красногвардійського району на село Нейшпроунг;
 Красноперекопський район на Перекопський;
 місто Красноперекопськ на місто Яни Капу;
 село Красноармійське Красноперекопського району на село Мирза-Кояш;
 село Пролетарка Ішунської сільської ради Красноперекопського району на село Ас;
 село Совхозне Красноперекопського району на село Каракул;
 Ленінський район на Єдикуйський;
 село Войкове Ленінського району на село Катирлез;
 село Іллічеве Ленінського району на село Кара-Кую;
 село Кірове Ленінського району на село Карса;
 селище міського типу Леніне на селище міського типу Єди-Кую;
 село Ленінське Ленінського району на село Полтавське;
 село Лібкнехта Чистопільської сільської ради Ленінського району на село Китай;
 село Отябрське Ленінського району на село Мелек-Чесме;
 село Фрунзе Кісточківської сільської ради Нижньогірського району на село Бюйтен;
 село Войкове Первомайського району на село Айбар;
 село Калініне Первомайського району на село Орман-Аджи;
 село Октябрське Первомайського району на село Кучук-Бораш;
 село Островське Первомайського району на село Кият;
 село Правда Первомайського району на село Дер-Емес;
 село Свердловське Черновська сільська рада Первомайського району на село Девлет-Алі;
 село Стахановка Первомайського району на село Бешуйлі-Іляк;
 село Фрунзе Гришинської сільської ради Первомайського району на село Біюк-Бораш;
 селище Чапаєве Кормівської сільської ради Первомайського району на село Ботап;
 село Аврора Слов'янської сільської ради Роздольненського району на село Татиш-Конрат;
 село Комунарне Руч'ївської сільської ради Роздольненського району на село Керейт;
 село Котовське Славнівської сільської ради Роздольненського району на село Бюйтен;
 село Красноармійське Зиминської сільської ради Роздольненського району на село Коджалак;

село Ульяновка Березівської сільської ради Роздольненського району на село Тавкель-Найман;
 село Фрунзе Сакського району на село Багайли;
 село Фурманове Воробйовської сільської ради Сакського району на село Мамут-Бай;
 село Шаумян Воробйовської сільської ради Сакського району на село Яни Кюгенеш;
 село Лазарівка Трудівської сільської ради Сімферопольського району на село Буря;
 село Піонерське Добрівської сільської ради Сімферопольського району на село Джолман;
 село Совхозне Укронівської сільської ради Сімферопольського району на село Темир-Ага;
 селище міського типу Комсомольське Гресівської селищної ради Залізничної районної у місті Сімферополі ради на селище міського типу Бакачик-Кият;
 Советський район на Ічкінський;
 село Іллічеве Советського району на село Киянли;
 село Красногвардійське Советського району на село Новий Цюріхтал;
 село Краснофлотське Советського району на село Кайнаш;
 село Октябрське Некрасовська сільська рада Советського району на село Дешпар-Юрт;
 селище міського типу Советський Советського району на селище міського типу Ічкі;
 село Чапаєвка Советського району на село Черкез-Тобай;
 селище міського типу Орджонікідзе Орджонікідзевської селищної ради Феодосійської міської ради на селище міського типу Кайгадор;
 село Піонерське Насипнівської сільської ради Феодосійської міської ради на село Герценберг;
 село Артемівка Новосільської сільської ради Чорноморського району на село Тока;
 село Кіровське Чорноморського району на село Тарханкут;
 село Новоульяновка Міжводненської сільської ради Чорноморського району на село Коп-Аран;
 селище Куйбишеве Лівадійської селищної ради Ялтинської міської ради на селище Ісар;
 селище міського типу Советське Масандрівської селищної ради Ялтинської міської ради на селище Долосси;

в місті Севастополь:
 село Колхозне Орлінівської сільської ради Балаклавської районної у місті Севастополі ради на село Узунджи.

у Донецькій області:
 селище міського типу Войковський Амвросіївського району на селище міського типу Копані;
 селище Володарського Многопільської сільської ради Амвросіївського району на селище Верхньоосикове;
 селище Котовського Благодатнівська сільська рада Амвросіївського району на селище Калинове;
 село Ленінське Новоіванівська сільська рада Амвросіївського району на село Верхньоеланчик;
 село Новопетрівське Благодатнівської сільської ради Амвросіївського району на село Садове;
 село Новопетрівське Олексіївської сільської ради Амвросіївського району на село Вільхівчик;

місто Юнокомунарівськ Єнакієвської міської ради на місто Бунге;
 селище міського типу Карло-Марксове Єнакієвської міської ради на селище міського типу Софіївка;
 село Петрівське Корсунської селищної ради Єнакієвської міської ради на село Кринички;
 місто Кіровське на місто Хрестівка;
 селище міського типу Свердлове Пролетарської селищної ради Гірницької районної в місті Макіївка ради на селище міського типу Холodne;
 селище міського типу Красний Октябр Нижньокринської селищної рвади Советської районної в місті Макіївка ради на селище міського типу Липське;
 селище міського типу Пролетарське Гірницької районної в місті Макіївка ради на селище міського типу П'ятипілля;
 село Октябрське Моспінської міської ради Пролетарської районної в місті Донецьку ради на село Кисличе;
 село Дзержинське Саханської сільської ради Новоазовського району на село Азов;
 село Красноармійське Новоазовського району на село Хрещатицьке;
 село Ленінське Саханської сільської ради Новоазовського району на село Ужівка;
 село Октябр Красноармійської сільської ради Новоазовського району на село Верхньошироківське;
 село Розі Люксембург Новоазовського району на село Олександрівське;
 селище Червоний Жовтень Первомайської селищної ради Сніжнянської міської ради на селище Балка;
 село Войкове Новозар'ївської сільської ради Старобешівського району на село Кам'яне;
 село Воровське Новозар'ївської сільської ради Старобешівського району на село Верхкоам'янка;
 селище Калініна Мар'янівської сільської ради Старобешівського району на селище Манжиків Кут;
 селище Кірове Мар'янівської сільської ради Старобешівського району на селище Веземське;
 місто Комсомольське Старобешівського району на місто Кальміуське;
 село Комунарівка Старобешівського району на село Сарабан;
 село Ленінське Новокатеринівська сільська рада Старобешівського району на село Любівка;
 Тельманівський район на Бойківський;
 селище міського типу Тельманове на селище міського типу Бойківське;
 село Калініне Коньковської сільської ради Тельманівського району на село Білокриничне;
 село Красний Октябр Мічуринської сільської ради Тельманівського району на село Майорове;
 село Октябрське Коньковської сільської ради Тельманівського району на село Олександрівське;
 село Октябрське Мічуринської сільської ради Тельманівського району на село Чирилянське;
 село Радянське Михайлівської сільської ради Тельманівського району на село Лавринове;
 місто Торез на місто Чистякове;
 селище міського типу Войкове Троїцько-Харцизької селищної ради Харцизької міської ради на селище міського типу Благодатне;
 село Димитрова Розсіпненської сільської ради Шахтарського району на село Відродження;

селище Красний Партизан Верхньоторезької селищної ради Ясинуватського району на селище Бетманове;

у Луганській області:
 село Червоний Жовтень Дяківської сільської ради Антрацитівського району на село Леонове;
 місто Кіровське на місто Голубівка;
 селище міського типу Червоногвардійське Кіровської міської ради на селище міського типу Криничанське;
 місто Красний Луч на місто Хрустальний;
 село Артема Запорізької селищної ради Краснотульської міської ради на село Жереб'яче;
 місто Вахрушеве Краснотульської міської ради на місто Боково-Хрустальне;
 місто Петровське Краснотульської міської ради на місто Петрово-Красносілля;
 Краснодонський район на Соркінський;
 місто Краснодон на місто Сорокіне;
 селище Орджонікідзе Верхньошевірської сільської ради Краснодонського району на селище Нижня Шевірівка;
 селище Радгоспний Верхньошевірської сільської ради Краснодонського району на селище Малокалінове;
 село Пархоменко Краснодонського району на село Макарів Яр;
 село Радянське Сімейкинської селищної ради Краснодонського району на село Горіхова Балка;
 селище міського типу Енгельсове Краснодонської міської ради на селище міського типу Буран;
 селище міського типу Краснодон Краснодонської міської ради на селище міського типу Тепле;
 селище Дзержинське Олександрівської Артемівської районної у місті Луганську ради на селище Зразкове;
 селище міського типу Ювілейне Артемівської районної у місті Луганську ради на селище міського типу Катеринівка;
 село Карла Лібкнехта Волнухинської сільської ради Лутугинського району на село Мар'ївка;
 селище Комсомольське Білоріченської селищної ради Лутугинського району на селище Кам'яний Пласт;
 селище міського типу Леніна Врубівської селищної ради Лутугинського району на селище міського типу Марія;
 місто Артемівське Перевальського району на місто Кипуче;
 селище Радгоспний Селезнівської селищної ради Перевальського району на селище Селезнівське;
 селище Червоний Прапор Перевальського району на селище Старе;
 селище міського типу Дзержинський Ровеньківської міської ради на селище міського типу Любимівка;
 селище міського типу Пролетарський Ровеньківської міської ради на селище міського типу Картушине;
 село Чапаєвка Пролетарської селищної ради Ровеньківської міської ради на село Залізничне;
 Свердловський район на Довжанський район;
 місто Свердловськ на місто Довжанськ;
 селище міського типу Бірюкове Свердловського району на селище міського типу Криничне;
 селище міського типу Володарськ Свердловської міської ради на селище міського типу Ведмеже; ▶

► селище міського типу Калінінський Свердловської міської ради на селище міського типу Кундрюче;
селище міського типу Комсомольський Свердловської міської ради на селище міського типу Дубове;
селище міського типу Ленінське Свердловської міської ради на селище міського типу Вальянівське;
селище міського типу Червонопартизанськ Свердловської міської ради на селище міського типу Вознесенівка;
село Красний Луч Родаківської селищної ради Слов'янського району на село Мамушеве;
селище міського типу Лотикове Слов'янського району на селище міського типу Іванівське;
селище міського типу Фрунзе Слов'янського району на селище міського типу Сентяківка;
місто Стаханов на місто Кадіївка;

у Вінницькій області:

село Жовтневе Калінінського району на село Вишневе;
село Кіровка Калінінського району на село Мирне;
село Комунарівка Калінінського району на село Бережани;
село Червона Трибунівка Калінінського району на село Забара;
село Комсомольське Козятинського району на село Махнівка;
село Свердловівка Липовецького району на село Пенківка;
село Ленінська Слобода Мурованокуріловецького району на село Кам'янецькі Хутори;
село Жовтневе Погребищенського району на село Попівці;
село Чапаєвка Погребищенського району на село Надросся;
село Русава-Радянка Томашпільського району на село Русава;
село Пролетар Хмільницького району на село Дубина;
село Червона Володимирівка Хмільницького району на село Володимирівка;

у Волинській області:

селище міського типу Жовтневе Нововолинської міської ради на селище міського типу Благодатне;

у Дніпропетровській області:

село Пам'ять Ілліча Апостолівського району на село Новоукраїнське;
село Червона Зірка Апостолівського району на село Зоряне;
село Карла Маркса Верхньодніпровського району на село Саксагань;
селище міського типу Ювілейне Дніпропетровського району на селище міського типу Слобожанське;
село Калініна Криворізького району на село Калінівка;
село Кірове Криворізького району на село Лісове;
село Леніна Криворізького району на село Садове;
село Орджонікідзе Криворізького району на село Шевченківське;
село Чапаєвка Криворізького району на село Степове;
село Кімовка Криничанського району на село Черкаське;
село Леніна Криничанського району на село Козаче;
село Олександрівське Криничанського району на село Українське;
село Червоний Прапор Криничанського району на село Прапор;
село Новопролетарське Магдалинського району на село Зоряне;
селище Пролетарське Магдалинського району на селище Приорізьське;
село Ленінське Межівського району на село Степове;
село Кірове Нікопольського району на село Чистопіль;

село Колгоспне Нікопольського району на село Бекетівка;
село Менжинське Нікопольського району на село Приміське;
село Орджонікідзе Нікопольського району на село Степове;
село Дніпрельстан Новомосковського району на село Затишне;
село Котовець Павлоградського району на село Дачне;
село Тельмана Павлоградського району на село Шахтарське;
село Брагинівка Петропавлівського району на село Богинівка;
село Кіровка Покровського району на село Дрозди;
село Комсомольське П'ятихатського району на село Цівки;
село Комунарівка П'ятихатського району на село Райдужне;
село Віленка Солонянського району на село Вільне;
село Войкове Солонянського району на село Квітуче;
село Держинівка Солонянського району на село Іверське;
селище Жданове Солонянського району на селище Надіївка;
селище Єлізарове Солонянського району на селище Святовасилівка;
село Лікнеп Солонянського району на село Сонячне;
село Мопрівське Солонянського району на село Багате;
село Радянське Солонянського району на село Вишневе;
село Червоне Солонянського району на село Межове;
село Червоний Маяк Солонянського району на село Маяк;
село Червоний Яр Солонянського району на село Гайдамацьке;
село Леніна Софіївського району на село Дачне;
село Кірове Томаківського району на село Крутенке;
село Червоноукраїнка Томаківського району на село Веселий Яр;
село Червоний Плугатар Широкивського району на село Плугатар;
село Комсомольське Юр'ївського району на село Солонці;

у Донецькій області:

село Краснівка Волноваського району на село Сонячне;
Володарський район на Нікольський район;
місто Димитров на місто Мирноград;
село Олександрівське Добропільського району на село Шахове;
Красноармійський район на Покровський район;
місто Красноармійськ на місто Покровськ;
село Воровське Красноармійського району на село Юр'ївка;
село Улянівка Красноармійського району на село Малинівка;

у Житомирській області:

Володарсько-Волинський район на Хорошівський район;
село П'ятирічка Володарсько-Волинського району на село Зелений Гай;
селище міського типу Жовтневе Лугинського району на селище міського типу Миролубів;
село Чапаєвка Лугинського району на село Миколаївка;
село Жовтневе Олевського району на село Калінівка;
селище Радгоспне Попільнянського району на селище Корнинське;
село Жовтневе Ружинського району на село Нова Чорнорудка;
село Карла Маркса Черняхівського району на село Нові Жадьки;

у Запорізькій області:

село Карла Маркса Бердянського району на село Троїцьке;

село Чапаєвка Вільнянського району на село Тарасівка;
село Жовтневе Гуляйпільського району на село Оленокостянтинівка;
село Комсомольське Гуляйпільського району на село Гуляйпільське;
село Петрівка Гуляйпільського району на село Святопетрівка;
Куйбишевський район на Більмацький район;
село Десятиріччя Жовтня Куйбишевського району на село Бережне;
селище міського типу Куйбишеве Куйбишевського району на селище міського типу Більмак;
село Ленінське Куйбишевського району на село Дружне;
селище Калініна Оріхівського району на селище Калінівка;
село Кірове Оріхівського району на село Таврійське;
село Жовтневе Розівського району на село Форойс;
село Карла Лібкнехта Розівського району на село Зоря;
село Жовтневе Токмацького району на село Покровське;
село Кірове Токмацького району на село Лагідне;
село Комсомольське Токмацького району на село Степове;
село Чапаєвка Токмацького району на село Благодатне;
селище Ювілейне Токмацького району на селище Зоряне;
село Петровське Чернігівського району на село Петропавлівка;

у Київській області:

село Войкове Згурівського району на село Войтове;
село Жовтневе Переяслав-Хмельницького району на село Студеники;

у Кіровоградській області:

село Котовське Вільшанського району на село Куца Балка;
селище міського типу Дмитрове Олександрійської міської ради на селище міського типу Олександрійське;
селище Улянівка Маловисківського району на селище Вишневе;
село Свердловка Світловодського району на село Вільне;
село Жовтневе Устинівського району на село Лебедине;

у Луганській області:

селище Червоноармійське Білокуракинського району на селище Мирне;

у Миколаївській області:

село Бармашове Жовтневого району на село Білозірка;
село Комсомольське Жовтневого району на село Благодатне;
село Кірове Миколаївського району на село Зарічне;
селище Комсомольське Миколаївського району на селище Благодатне;
селище Радсад Миколаївського району на селище Радісний Сад;
село Улянівка Миколаївського району на село Михайлівка;

в Одеській області:

село Ужожани Балтського району на село Новополь;
село Котовське Червоноволодимирівської сільської ради Березівського району на село Котовка;
село Червоний Агроном Березівського району на село Вишневе;
село Ленінське Перше Біляївського району на село Сонячне;
село Петрівське Біляївського району на село Петрове;
село Чапаєве Біляївського району на село Тихе;

село Червона Зірка Біляївського району на село Зоряне;
селище Червоний Розселенець Біляївського району на селище Розселенець;
село Жовтневе Болградського району на село Каракурт;
село Нове Жовтневе Болградського району на село Новий Каракурт;
село Червоноармійське Болградського району на село Кубей;
село Артема Великомихайлівського району на село Трудомірівка;
село Благоєве Великомихайлівського району на село Мартове;
село Держинське Великомихайлівського району на село Єрмішкове;
село Кірове Великомихайлівського району на село Вишневе;
село Незаможник Великомихайлівського району на село Заможне;
село Щорсове Іванівського району на село Шеметове;
село Іллічівка Комінтернівського району на село Ілічанка;
село Свердловка Комінтернівського району на село Іванове;
Котовський район на Подільський район;
місто Котовськ на місто Подільськ;
селище Червоний Орач Красноокнянського району на селище Новий Орач;
село Ленінталь Овідіопольського району на село Лібенталь;
село Кірове Роздільнянського району на село Благодатне;
село Ленінське Друге Роздільнянського району на село Новодмитрівка Друга;
село Піонерське Роздільнянського району на село Виноградівка;
село Дмитрівка Татарбунарського району на село Дельжидер;
село Жовтень Ширяївського району на село Петровівка;
село Орджонікідзе Ширяївського району на село Армашівка;
село Жовтневе Орджонікідзевської сільської ради Ширяївського району на село Крижанівка;
село Жовтневе Новоандріївської сільської ради Ширяївського району на село Докторове;

у Полтавській області:

село Жовтневе Глобинського району на село Зарічне;
село Чапаєвка Диканьського району на село Діброва;
село Халтурине Карлівського району на село Мартинівка;
село Червонознам'янка Карлівського району на село Знаменка;
село Калініна Кобеляцького району на село Білоконівка;
село Кірове Кобеляцького району на село Лебедине;
село Радянське Кобеляцького району на село Придніпрянське;
село Свердловське Кобеляцького району на село Вишневе;
село Чапаєво Кобеляцького району на село Степове;
село Жовтневе Козельщинського району на село Кашівка;
село Колгоспна Гора Комсомольської міської ради на село Гора;
село Держинське Кременчуцького району на село Придніпрянське;
село Червона Знам'янка Кременчуцького району на село Нова Знам'янка;
село Пролетар Лохвицького району на село Степне;
село Ленінове Новосанжарського району на село Лугове;
село Оборона Рад Новосанжарського району на село Райдужне;
село Куйбишеве Оржицького району на село Вишневе;
село Кірове Полтавського району на село Пальчиківка;

село Кротенки Полтавського району на село Сем'янівка;
село Куликівка Полтавського району на село Коломацьке;
селище Жовтневе Решетилівського району на селище Покровське;
село Петрівка Хорольського району на село Вишневе;
село Червоне Чутівського району на село Щасливе;
село Щорсівка Чутівського району на село Степове;

у Рівненській області:

село Радянське Млинівського району на село П'янке;

у Харківській області:

селище міського типу Червоний Донець Балаклійського району на селище міського типу Донець;
село Іллічівка Барвінківського району на село Рідне;
село Воробського Близноківського району на село Слобожанське;
село Кірове Близноківського району на село Квітневе;
село Петрівське Близноківського району на село Мирне;
село Радгоспне Близноківського району на село Вишневе;
селище Червона Нива Богодухівського району на селище Вікторівка;
селище Комсомольське Великобурлуцького району на селище Софіно;
село Пролетарка Великобурлуцького району на село Юр'ївка;
село Петрівське Вовчанського району на село Зарічне;
село Червоноармійське Перше Вовчанського району на село Симинівка;
село Жовтневе Ізюмського району на село Боголюбівка;
село Радянське Ізюмського району на село Рідний Край;
село Червоний Оскіл Ізюмського району на село Оскіл;
село Жовтневе Коломацького району на село Новоіванівське;
селище Жовтневе Красноградського району на селище Покровське;
село Олександрівське Красноградського району на село Іванівське;
село Петрівка Куп'янського району на село Осинове;
село Ленінське Сахновщинського району на село Зелений Клин;
село Чапаєвка Сахновщинського району на село Зелене;
село Жовтневе Харківського району на село Слобожанське;
селище Комунар Коротичанської селищної ради Харківського району на селище Новий Коротич;
селище Комуніст Харківського району на селище Докучаєвське;
село Соцзмагання Чутівської міської ради на село Василів Хутір;

у Херсонській області:
село Кірове Бериславського району на село Лиманець;
село Куйбишеве Бериславського району на село Вітрове;
село Червоноармійське Високопільського району на село Черешневе;
селище міського типу Партизани Генічеського району на селище міського типу Рикове;
село Фрунзе Генічеського району на село Азовське;
село Червонопрапорне Генічеського району на село Червоне;
село Щорсівка Генічеського району на село Олександрівка;
село Більшовик Голопристанського району на село Приморське;
село Індустріальне Голопристанського району на село Братське;
село Комуна Голопристанського району на село Тендрівське;

село Краснознам'янка Голопристанського району на село Олександрівка;
село Ленінка Цюрупинського району на село Рідне;

у Черкаській області:
село Петровського Драбівського району на село Привітне;
село Чапаєвка Золотоніського району на село Благодатне;
селище Жовтнєве Чорнобаївського району на селище Мирне;
селище Жовтневий Промінь Чорнобаївського району на селище Журавлине;
селище Комінтерн Чорнобаївського району на селище Привітне;
село Ленінське Чорнобаївського району на село Степове;

у Чернівецькій області:
село Радгоспівка Герцаївського району на село Маморниця Вама;

у Чернігівській області:
село Дзержинського Бобровицького району на село Молодіжне;
село Червоноармійське Бобровицького району на село Вишневе;
село Кіровське Борзнянського району на село Острів Надії;
село Петрівка Борзнянського району на село Махнівка;
село Червона Україна Борзнянського району на село Українка;
село Радянське Городнянського району на село Слобода;
село Григорівка Ніжинського району на село Мильнічки;
село Григоро-Іванівка Ніжинського району на село Ніжинське;
село Радгоспне Ніжинського району на село Яблунове;
село Червоний Шлях Ніжинського району на село Станція Лосинівська;
село Жовтень Носівського району на село Лісові Хутори;
село Карла Маркса Носівського району на село Вербове;
село Шлях Ілліча Носівського району на село Яблунівка;
село Незаможне Ріпкинського району на село Вертеца;
село Жовтнєве Семенівського району на село Янжулівка;
село Сильченкове Талалаївського району на село Стара Талалаївка;
село Червоний Плутатар Талалаївського району на село Плутатар;
село Червоне Чернігівського району на село Жидиничі;
Щорський район на сновський район;
місто Щорс Щорського району на місто Сновськ.

19 травня Верховна Рада України затвердила ще низку перейменувань. Постановою № 3864 Дніпропетровськ перейменували на Дніпро. «За» проголосувало 247 депутатів. Згідно з постановами № 4085 та № 4691 нові назви отримали 9 районів та 290 населених пунктів, зокрема:

у Вінницькій області:
село Червоне Барського району на село Грабівці;
село Красне Вінницького району на село Махнівка;
село Ленінка Жмеринського району на село Варжинка;
село Чапаєвка Жмеринського району на село Малі Коростівці;
село Радянське Крижопільського району на село Князя Криниця;
село Радянське Літинського району на село Літинські Хутори;

село Петрівка Мурованокурило-вельського району на село Берлядка;
село Марксове Немирівського району на село Монастирське;
село Кірове Немирівського району на село Рачки;
село Жданівка Хмільницького району на село Війтівці;
село Червона Гребля Чичельницького району на село Попова Гребля;
селище Петровське Шаргородського району на селище Синьожупанники;
село Чапаєве Шаргородського району на село Нові Хоменки;

у Волинській області:
село Жовтнєве Володимир-Волинського району на село Сусваль;
село Маяки Луцького району на село Княгининок;

у Дніпропетровській області:
місто Дніпродзержинськ на місто Кам'янське;
Дніпропетровський район на Дніпровський район;
селище міського типу Кіровське Дніпропетровського району на селище міського типу Обухівка;
село Орджонікідзе Дніпропетровського району на село Новотаромське;
село Валове Криворізького району на село Софіївка;
село Кіровка Криворізького району на село Данилівка;
село Радгоспне Криворізького району на село Надія;
село Жовтнєве Криничанського району на село Саксаганське;
село Кіровка Криничанського району на село Крута Балка;
село Чапаєвка Криничанського району на село Лозуватське;
село Червона Українка Криничанського району на село Маларщина;
село Червоний Промінь Криничанського району на село Промінь;
село Новопетровське Межівського району на село Миронове;
село Петровське Межівського району на село Зелене;
селище міського типу Брагинівка Петропавлівського району на селище міського типу Залізничне;
село Комунарівка Покровського району на село Христофорівка;
село Новопетрівське Покровського району на село Тернове;
село Червоний Лиман Покровського району на село Добропасове;
селище Радгоспне П'ятихатського району на селище Вершинне;
село Холодівка П'ятихатського району на село Байдаківка;
село Петрівське Синельниківського району на село Вербки-Осокорівка;
село Дніпрельстан Солонянського району на село Панькове;
село Ленінське Солонянського району на село Богданівка;
село Червоноармійське Солонянського району на село Ганно-Мусіївка;
село Жовтнєве Софіївського району на село Вакулове;
село Володимирівка Томаківського району на село Високе;
село Роза Люксембург Широківського району на село Гречані Поди;

село Краснознам'янка Межівського району на село Біляківка;
село Радсело Петриківського району на село Радісне;

у Донецькій області:
селище Артемівське Бахмутського району на селище Хромове;
село Комуна Бахмутського району на село Дебальцівське;
село Краснокозацьке Бахмутського району на село Іванівське;
селище міського типу Комсомольський Волноваського району на селище міського типу Графське;
село Чичеріне Волноваського району на село Новоапостолівка;
селище Петрівське Оленівської селищної ради Волноваського району на селище Нова Оленівка;
село Старченкове Володарського району на село Темрюк;
місто Артемово Дзержинської міської ради на місто Залізне;
селище міського типу Кірове Торецької міської ради на селище міського типу Північне;
селище міського типу Ленінське Торецької міської ради на селище міського типу Південне;
село Роза Люксембург Добропільського району на село Нове Шахове;
село Червонозоряне Дружківської міської ради на село Дружківське;
селище Артема Костянтинівського району на селище Довга Балка;
село Правдівка Костянтинівського району на село Стара Миколаївка;
селище Дмитрове Красноармійського району на селище Котлине;
село Красне Красноармійського району на село Сонцівка;
село Петровського Красноармійського району на село Горіхове;
Краснолиманський район на Лиманський район;
село Острівського Мар'їнського району на село Костянтинівське;
Першотравневий район на Мангушський район;
село Радянська Україна Першотравневого району на село Приміське;
селище Петрівське Ясинуватського району на селище Степове;
село Розівка Ясинуватського району на село Олександропіль;

у Житомирській області:
село П'ятирічка Баранівського району на село Глинянка;
село Червонопрапорне Баранівського району на село Смолка;
село Щорсівка Коростенського району на село Білошиці;
село Жовтнєве Малинського району на село Маклаївка;
село Крупське Малинського району на село Студень;
село Володимир Плутатар Малинського району на село Косня;
Червоноармійський район на Пулинський район;
селище міського типу Червоноармійськ Червоноармійського району на селище міського типу Пулини;

у Запорізькій області:
село Луначарське Бердянського району на село Азовське;
село Червоноармійське Василівського району на село Долинка;

село Білоріцьке Веселівського району на село Мала Михайлівка;
село Жовтнєве Вільнянського району на село Вербове;
село Кірова Вільнянського району на село Семененкове;
село Кіровське Вільнянського району на село Мала Купріянівка;
село Уральське Вільнянського району на село Широке;
село Червонокозацьке Вільнянського району на село Геленджик;
село Петрівське Запорізького району на село Зеленопілля;
село Петрівське Кам'янсько-Дніпровського району на село Степове;
село Шлях Ілліча Кам'янсько-Дніпровського району на село Шляхове;
село Жовтнєве Михайлівського району на село Тарсалак;
селище Дмитрове Оріхівського району на селище Зарічне;
село Ульяновка Пологівського району на село Ожерельне;
село Чапаєвка Пологівського району на село Воскресенка;
село Чубарівка Пологівського району на село Федорівка;
селище Жовтнєве Приазовського району на селище Домузлі;
село Коларівка Приморського району на село Болгарка;
село Партизани Приморського району на село Новопавлівка;
село Пролетарське Розівського району на село Новозлатопіль;
село Урицьке Розівського району на село Святотроїцьке;
село Панфілівка Чернігівського району на село Ільїне;

у Київській області:
село Дмитрове Броварського району на село Квітнєве;
село Петрівське Вишгородського району на село Дмитрівка;
село Петрівське Згурівського району на село Полковничі;
село П'ятирічка Миронівського району на село Нова Миронівка;
село Леніне Переяслав-Хмельницького району на село Довга Гребля;
село Володарка Поліського району на село Левковичі;
село Довгалівське Рокитнянського району на село Троїцьке;
село Петрівське Рокитнянського району на село Нова Маківка;
село Петрівське Таращанського району на село Юшків Ріг;

у Кіровоградській області:
село Володимиро-Іллічка Бобринецького району на село Априльське;
село Свердлове Бобринецького району на село Златопілля;
село Володимиро-Ульяновка Олександрійського району на село Новоулянівка;
село Петрівське Петрівського району на село Козацьке;
Ульяновський район на Благівіщенський район;
місто Ульяновка Ульяновського району на місто Благівіщенське;
село Дмитрове Устинівського району на село Новоігорівка;
село Третій Інтернаціонал Устинівського району на село Трете;

у Луганській області:
село Індустріальне Кременського району на село Півнєве;
село Петрівське Кременського району на село Греківка;
селище Червона Діброва Кременського району на селище Діброва;
село Комуна Марківського району на село Деркулове;
село Червона Зоря Міловського району на село Шелестівка;
селище Радгоспний Новопсковського району на селище Зелений Гай;
село Красний Колос Ровеньківської міської ради на село Лобівські Копальні;
село Артемівка Сватівського району на село М'ясожарівка;
село Калинівка Сватівського району на село Сторожівка;
село Петрівка Сватівського району на село Коржове;
село Петрівське Сватівського району на село Вестатівка;
село Розівка Сватівського району на село Андріївка;
село Свердловка Нижньодуванської селищної ради Сватівського району на село Твердохлібове;
село Свердловка Райгородської сільської ради Сватівського району на село Новогорівка;
селище міського типу Петрівка Станично-Луганського району на селище міського типу Петропавлівка;
село Піонерське Станично-Луганського району на село Суходіл;
село Червоний Жовтень Станично-Луганського району на село Сотенне;
село Іллічівка Троїцького району на село Зайцеве;
село Калініне Троїцького району на село Джерельне;
село Красна Чаплівка Троїцького району на село Чаплівка;

у Львівській області:
село Андріївка Буського району на село Мармузовичі;
село Максимівка Терлівської сільської ради Старосамбірського району на село Лібухова;

у Миколаївській області:
село Іллічівка Братського району на село Іванівка;
село Кімівка Березанського району на село Калинівка;
село Ленінка Березанського району на село Виноградне;
село Чапаєвка Березанського району на село Щасливе;
село Червона Українка Березанського району на село Українка;
селище міського типу Кудрявцівка Веселинівського району на селище міського типу Токарівка;
село Червоні Кошари Вознесенського району на село Вільне;
село Гуляницьке Владіївського району на село Покровське;
село Жовтнєве Владіївського району на село Новомихайлівське;
село Жовтнєве Доманівського району на село Цвіткове;
село Куйбишевка Доманівського району на село Бузькі Пороги;
село Фрунзе Доманівського району на село Петропавлівка;
село Червоний Київ Доманівського району на село Київ; ▶

► село Куйбишевка Єланецького району на село Велика Солона;
Жовтневий район на Вітовський район;
село Вороське Жовтневого району на село Степове;
селище Коларівка Жовтневого району на селище Каравелове;
селище Пам'ять Комунарів Жовтневого району на селище Святомиколаївка;
село Петрівське Жовтневого району на село Водокачка;
село Жовтень Казанківського району на село Нове;
селище Незаможник Казанківського району на селище Гранітне;
село Червона Знамянка Казанківського району на село Шевченкове;
село Леніне Кривоозерського району на село Гойдаї;
селище Червоний Орач Кривоозерського району на селище Семенівка;
селище Жовтневе Миколаївського району на селище Чумаки;
селище Радгоспне Миколаївського району на селище Чемерлієве;
селище Червоноармійське Миколаївського району на селище Мирне;
селище Щорсове Новобузького району на селище Шасливе;
село Жовтневе Вільнозапорізької сільської ради Новобузького району на село Степове;
село Жовтневе Новобузької міської ради Новобузького району на селище Станційне;
село Артемівка Новоодеського району на село Озерне;
село Жовтень Очаківського району на село Сонячне;
село Жовтневе Первомайського району на село Зоряне;
селище Красне Знамя Снігурівського району на селище Тернові Поди;
селище Радгоспне Снігурівського району на селище Степове;
село Червона Зірка Снігурівського району на село Суворе;

в Одеській області:
село Червона Зірка Балтського району на село Шумилове;
село Вовкове Березівського району на село Танівка;
село Жовтнівка Березівського району на село Виноград;
село Котовське Розквітівської сільської ради Березівського району на село Чудське;
село Червоноармійське Березівського району на село Новокальчеве;
село Червоноволодимирівка Березівського району на село Михайлівка;
село Котовка Біляївського району на село Латівка;
село Петрівське Великомихайлівського району на село Полішпакове;
село Чапаєве Великомихайлівського району на село Воробіївка;
село Благоеве Іванівського району на село Великий Буялик;
село Леніна Іванівського району на село Букачі;
село Котовці Кодимського району на село Сергіївка;
село Благоеве Комінтернівського району на село Христо-Ботеве;
село Кірове Комінтернівського району на село Трояндове;

село Петрівка Комінтернівського району на село Курісове;
село Червона Нива Комінтернівського району на село Тилігульське;
село Куйбишевське Котовського району на село Казбеки;
село Чапаєвка Куяльницької сільської ради Котовського району на село Малий Куяльник;
село Чапаєвка Чапаєвської сільської ради Котовського району на село Ставки;
селище міського типу Красні Окни Красноокнянського району на селище міського типу Окни;
Красноокнянський район на Окнянський район;
село Мізікевича Овідіопольського району на село Лиманка;
село Жовтневе Тарутинського району на село Матильдівка;
Фрунзівський район на Захарівський район;
селище міського типу Фрунзівка Фрунзівського району на селище міського типу Захарівка;
село Петрівське Ширяївського району на село Жуковське;
село Червоний Кут Ширяївського району на село Чорний Кут;
село Жовтневе Старомаяківської сільської ради Ширяївського району на село Буци;

у Полтавській області:
село Чапаєвка Великобагачанського району на село Мар'янівка;
село Жовтневе Кобеляцького району на село Панське;
село Котовське Кобеляцького району на село Вітрова Балка;
село Комінтерн Козельщинського району на село Павлики;
село Чапаєвка Козельщинського району на село Мальці;
місто Комсомольськ на місто Горішні Плавні;
село Луценки Лохвицького району на село Жабки;
село Улянівка Полтавського району на село Петрашівка;
село Фрунзівка Решетилівського району на село Капустяни;
село Жовтневе Семенівського району на село Рокити;
село Улянівка Хорольського району на село Княжа Лука;
село Жовтневе Чутівського району на село Павлівка;
село Чапаєве Чутівського району на село Петрівка;
село Куйбишеве Шишацького району на село Покровське;

у Рівненській області:
село Червоне Дубровицького району на село Острівці;
місто Кузнецовськ на місто Вараш;
село Жовтневе Радивілівського району на село Нова Пляшева;
село Іскра Рівненського району на село Новожуків;

у Сумській області:
селище міського типу Жовтневе Білопільського району на селище міського типу Миколаївка;
село Петрівське Білопільського району на село Мелячиха;
селище Жовтневе Буринського району на селище Копилове;

село Володимирівка Великописарівського району на село Василівка;
село Вороське Великописарівського району на село Рідне;
село Комсомолець Великописарівського району на село Мирне;
село Радянське Великописарівського району на село Пономаренки;
селище міського типу Червоне Глухівського району на селище міського типу Есмань;
село Жовтневе Конотопського району на село Курилівка;
село Крупське Конотопського району на село Базилівка;
село Петрівка Кролевецького району на село Морозівка;
село Червоний Ранок Кролевецького району на село Божок;
село Беєве-Комуна Липоводолинського району на село Мельникове;
селище Калінінське Липоводолинського району на селище Суха Грунь;
село Жовтневе Охтирського району на село Щоми;
село Піонер Охтирського району на село Соборне;
село Гришине Роменського району на село Гаврилівка;
село Ленінське Сумського району на село Степне;
село Червоне Сумського району на село Старе Село;
село Октябрщина Ямпільського району на село Ольгине;

у Харківській області:
селище Володарівка Богодухівського району на селище Мала Іванівка;
село Червоноармійське Великобурлуцького району на село Полковничче;
село Революційне Вовчанського району на село Бугайівка;
село Жовтневе Дворічанського району на село Богданівське;
село Пролетарське Зміївського району на село Височинівка;
село Радгоспне Зміївського району на село Веселе;
селище Пролетар Золочівського району на селище Малі Феськи;
село Червоний Шахтар Ізюмського району на село Співаківка;
село Артемівка Кегичівського району на село Високе;
село Червоний Прапор Краснокутського району на село Княжа Долина;
селище Більшовик Первомайського району на селище Троїцьке;

селище Правда Первомайського району Харківської області на селище Слобідське;
село Жовтень Сахновщинського району на село Сутарівське;
селище Радгоспне Веселівської сільської ради Харківського району на селище Мале Веселе;

у Херсонській області:
селище Ударник Бериславського району на селище Монастирське;
село Петрівське Білозерського району на село Благодатне;
село Петрівське Високопільського району на село Нова Шестірна;
селище Жовтневе Генічеського району на селище Ногайське;
село Комісарівка Генічеського району на село Приморське;
селище Радянське Генічеського району на селище Таврійське;
село Роза Люксембург Генічеського району на село Херсонське;
село Шлях Незаможника Генічеського району на село Гордієнківці;
селище Червоний Перекоп Каховського району на селище Зелений Під;
село Володимиро-Іллінка Новотроїцького району на село Чумацький Шлях;
село Птахівка Скадовського району на село Олександрівка;
селище Жовтневе Херсонської міської ради на селище Інженерне;
селище Куйбишеве Херсонської міської ради на селище Зимівник;
селище Петровського Херсонської міської ради на селище Благовіщенське;
село Пролетарка Цюрупинського району на село Челбурда;
Цюрупинський район на Олешківський район;
місто Цюрупинськ Цюрупинського району на місто Олешки;
селище Цюрупинськ Цюрупинського району на селище Пойма;

у Хмельницькій області:
село Петрівське Волочиського району на село Бутівці;
село Радянське Деражнянського району на село Іванківці;
село Петрівське Дунаєвицького району на село Балинівка;
село Улянівка Ізяславського району на село Гаврилівка;

село Жовтневе Кам'янець-Подільського району на село Мукша Китайгородська;
селище Жовтневе Красилівського району на селище Нові Терешки;
селище Комунар Новоушицького району на селище Загородське;
село Петрівське Старосинявського району на село Хутір Дашківський;
село Улянове Теофіпольського району на село Гаївка;
село Червона Зірка Хмельницького району на село Прибузьке;

у Черкаській області:
селище Незаможник Городищенського району на селище Хрестівка;
село Кірове Корсунь-Шевченківського району на село Корнилівка;
село Вікторівка Маньківського району на село Поминик;
село Жовтневе Монастирищенського району на село Бубельня;
село Петрівка Монастирищенського району на село Хейлове;
село Чапаєвка Монастирищенського району на село Панський Міст;
село Ленінське Смілянського району на село Чубівка;

у Чернігівській області:
село Петрівське Бахмацького району на село Вишневе;
село Жовтневе Ічнянського району на село Нова Ольшана;
село Пролетарське Ічнянського району на село Боярщина;
село Петрівське Козелецького району на село Мостище;
село Жовтневе Коропського району на село Рождественське;
село Червоне Коропського району на село Билка;
село Червоний Колодязь Ніжинського району на село Чистий Колодязь;
село Кіровка Носівського району на село Платонівка;
село Червоні Партизани Носівського району на село Володькова Дівця;
село Улянівське Семенівського району на село Брониви;
село Червоний Пахар Семенівського району на село Луб'яне;
село Радянська Слобода Чернігівського району на село Трисвятська Слобода.

Головний редактор
газети «Культура і життя»
Євген БУКЕТ

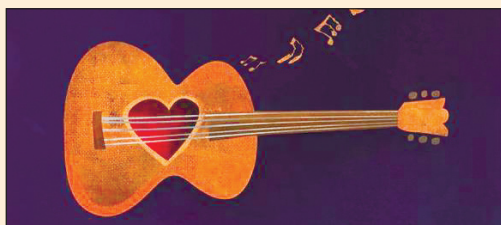

література

■ УКРАЇНА

2017 року до 200-річчя Михайла Петренка Національний банк України накладом 25 000 примірників випустить пам'ятну монету «Михайло Петренко (1817–1862)» номіналом 2 гривні. А Українське державне підприємство поштового зв'язку «Укрпошта» з цієї ж нагоди презентує ювілейний маркований конверт. Обидва проекти реалізуються за підтримки провітницької ініціативи «Ідентифікація Петренків».

■ ПОЛЬЩА

Польська весільна пісня *Gdybym miał gitarę* («Якби мав гітару»), також відома як «Чорні очі», створена на базі української народної пісні «Взяв би я бандуру», яка постала з вірша Михайла Петренка «Туди мої очі, туди моя думка...»

«Якби мав гітару» має багато цікавих варіантів виконання найрізноманітнішими музичними гуртами. Автор перекладу (точніше адаптованої польської версії) пісні залишається невідомим. До сьогоднішнього дня «Якби мав гітару» вважається однією з найпопулярніших польських пісень. 27 серпня 2000 року Клаус Майне, вокаліст гурту Scorpions, під час концерту в Кракові заспівав ляманою польською саме *Gdybym miał gitarę*.

■ ІЗРАЇЛЬ

Популярна українська народна пісня «Взяв би я бандуру» є однією зі скорочених версій балади українського поета Михайла Петренка (1817–1862). Вона оповідає про тугу молодого чоловіка за своєю коханою, яка перебуває далеко від нього, у Криму.

Пісня «Взяв би я бандуру» входила до репертуарів знаменитого українського оперного співака Бориса Гмири та відомої американської співачки українського походження Квітки Цісик. А ізраїльський поет і перекладач Антон Паперний переклав її івритом. Тепер пісню співають і в Ізраїлі. Зокрема, оригінальний переклад, покладений на музику, виконує Ізяс Год.

Також на мелодію цієї народної пісні була створена оригінальна івритом (автор тексту невідомий). Вона має назву «Знову вітер собі співає» («Шув гарух ла шара»). У пісні йдеться про солдата, який грає на гітарі задушливою вітряною ніччю перед боєм – типова сцена з історії Ізраїлю.

■ ВІРМЕНІЯ

У вірменській «Літературній газеті» опубліковано переклад поезії Михайла Петренка «Дивлюсь я на небо» та коментар перекладача Левона Блбуляна про його створення.

«Ініціатива була не моя, попросили з Києва, де видаватимуть збірку перекладів цього вірша різними мовами. Чи це не дивовижно?! Пісня, яка народилася близько двох сторіч тому, і далі живе, і змушує жити, передається з покоління в покоління, полонить серця... Її співає, як народ, так і окремі співаки, і кожен із них представляє слухачу своє тлумачення пісні. І не тільки в Україні, – зазначив Левон Блбулян.

Переклад, здається, вдався. Принаймні наш добрий друг Олександр Божко (перший Надзвичайний та Повноважний Посол України у Вірменії – ред.), який, до речі, своїм досконалим знанням вірменської мови дуже допоміг залишитися ближчим до оригіналу, – саме такої думки!»

Підготував Євген БУКЕТ

Громадська ініціатива триває

Євген БУКЕТ

До громадської ініціативи «Дивлюсь я на небо» з нагоди 200-річчя поета-романтика зі Слобожанщини Михайла Петренка долучилася Міжнародна літературно-мистецька академія України (президент – Сергій Дзюба).

За сприяння Академії вже здійснено низку перекладів вірша «Дивлюсь я на небо».

Так, англійською мовою його переклала американська й українська поетеса, перекладач Люба Гавур:

*Watching the sky and thinking a thought:
Why am I not a falcon? Why am I not flying?
Why, Lord, have you not granted me wings?
I would the earth forsake and fly to the heavens.
Far beyond the clouds, further from earth away,
To seek my fate, welcoming grief,
And from the stars seeking mercy,
from the sun begging care
To bathe in their light, to drown sorrows therein.
For since childhood fate seems unkind,
An orphan I am, a misguided waif straying;
I'll-fated I am, a stranger midst people;
Does anyone after all love alien children?
I embrace cold misfortune, know not any welcome
And bitterly, uselessly while away my years
And in grief I've discovered that there is only one –*

*I embrace cold misfortune, know not any welcome
The far-away heavens – my hearth and my home.
On earth it is bitter, and when it becomes worse –
My eyes reach toward heaven and all becomes better!
In my thoughts I forget that an orphan I am.
And thoughts hover and flutter and fly high.
If only I had wings, like an eagle's those wings,
I'd abandon the earth and for new horizons
Toward home as an eagle, an eagle swift-winged,
I'd dive in the heavens
And in clouds forever from earth I would drown!*

Маємо переклад вірша Михайла Петренка «Дивлюсь я на небо» татарською мовою. Його здійснили спільно президент Академії Сергій Дзюба і перекладач із Башкортостану Марсель Салімов. Автор перекладу арабською – відомий сирійсько-німецький поет та перекладач Абдельваххаб Аззаві. А туркменський переклад поезії «Дивлюсь я на небо» виконав туркменський і шведський прозаїк, поет Ак Вельсапар.

Нещодавно на прохання Сергія Дзюби відомий чеський поет Мілан Грабал та доктор культурології, україніст із Чехії Петр Каліна переклали наш шедевр чеською мовою:

*Divám se na nebe a často přemítám,
Proč nejsem sokolem,
proč jenom nelétám,
Proč jsi mi, můj Bože,
křídla odepřel?
Zemi bych opustil, k nebi odletěl.
Daleko nad mraky, daleko od světa,
Vstříc svému osudu,
za štěstím odlétat,*

*Za přízní jasných hvězd,
slunce co prosí,
které svým zářením
smutky mé zkosí.
Jaktěživ nebyl jsem
miláčkem osudu,
Měl mě vždy za slouhu,
tuláka, pobudu;
Osud mě neuzná, lidé nechtějí:
Kdo by měl cizího než své raději?
Obcuji s neštěstím
a úspěch nepoznám,
Zbytečně životem hořce
se protloukám.
A tu jsem pochopil, že je jediná –
V dalekých nebesích
– má domovina.
Na světě je mi zle, když osud nesleví,
Pohledem do nebe hned se mi uleví!
Z myslí mé odplyne, že jsem sirotek,
Má touha vynesne se,
výškám na dotek.
Kdybych já křídla měl,
křídla jak dravý pták,
Zemi bych opustil a vzlétl do oblak.
Jak orel nad obzor svižně vystoupal,
Tomuto světu bych
navždy sbohem dal.*

Brno-Varnsdorf
19. 5. 2016

Також до редакції «КіЖ» надійшов переклад вірша Михайла Петренка «Дивлюсь я на небо» болгарською мовою. Його виконав болгарський поет, драматург, перекладач, бард Димитр Христов:

*В небето се взирам и мисъл в мен бликна:
Да бях аз сокол и да можех да литна,
защо не ми даде, ти, Боже, криле,
да имам небе, вместо тебе, поле?
Зад облаци, горе, над земния пъкъл аз щастие търся, прощавайте мъки;
и ласките звездни, и слънцето в миг разпапнат тъгата със своя светлик.*

*Защо ли съдбата от малък ме мрази,
наемник съм неин и блуден хайлазин;
за радости чужд и за хората чужд,
та кой ще обича сирота досуц?
Прегърнал бедата,
добър ден не зная,
напрасно във време горчиво блуждая
и в мъки узнах, че е само една далечната моя небесна страна.
Във времето мрачно, щом стане най-тежко,
аз гледам в небето,
така ми е смешно!
Забравям, не мисля,
че бил съм сирак и мислите светли политат над мрак.
Да имах орлови крила да разперя,
далеч от земята аз бих се преселил.
Да бях аз оrel, вместо земен човек,
потънал бих горе в простора навек!*

Хочу також зазначити, що болгарсько-українське творче подружжя Димитра Христова й Анни Багряної одним із перших підтримало громадську ініціативу до 200-ліття Михайла Петренка. Албанський і вірменський переклади завдяки їхньому сприянню вже побачили світ, ще кілька – в процесі.

Усі переклади, що здійснені в межах громадської ініціативи «Дивлюсь я на небо» газети «Культура і життя», можна прочитати на нашій фейсбук-сторінці (<https://www.facebook.com/uakizh/>) та на сайтах-партнерах: «Жінка-Українка» (<http://ukrainka.org.ua>) і <http://www.divlyusnyananebo.com/translations>

Портрети Михайла Петренка

Нині достеменно невідомо, як виглядав поет-романтик першої половини XIX століття Михайло Петренко.

Не тільки дослідники з проекту «Ідентифікація Петренків», але й деякі краєзнавці намагаються відшукати його портрет.

Існує п'ять художніх образів Михайла Петренка: два з них створені уявою майстрів зі слов'янська (художники Олександр Рогов і Володимир Бондаренко) та три роботи – від заслуженого художника України з міста Суми Олександра Черденченка.

Слов'янський художник-аматор Володимир Бондаренко використав досить цікаві технологічні рішення при створенні портрета Михайла Петренка у техніці «мозаїка» (розмір полотна – приблизно 100 см x 80 см).

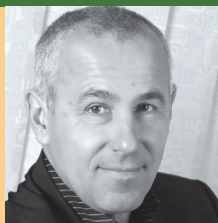

Майстер розробив власну технологію отримання смальти та використовує її для створення різноманітних мозаїчних панно, в тому числі й для декорування церков за біблійською тематикою.

Художник-мозаїст спробував передати образ поета, зважаючи не тільки на мотиви його творчості, але, як він каже, й на «типаж людей, які мешкали на Словожанщині в першій половині XIX століття».

Хоча мундир повітового стряпчого тих часів виглядав зовсім інакше, робота може поповнити колекцію фантазій художників щодо образу поета-романтика.

Олександр ПЕТРЕНКО
На фото мозаїчний портрет
Михайла Петренка

редактор
Володимир СУБОТА

ПОЛТАВЩИНА

Килимом стелиться вдача

■ «В ГОСТЯХ У ГОГОЛЯ»

Цьогорічний фестиваль театрального мистецтва «В гостях у Гоголя» пройшов під егідою 80-річчя Полтавського академічного обласного українського музично-драматичного театру імені М. Гоголя.

Свято покликане популяризувати не тільки твори славного земляка-письменника, але й кращі досягнення світової драматургії, бути постійним майданчиком для обміну досвідом, пошуку нових мистецьких форм.

«Фестиваль став брендом у театральному житті регіону, оскільки дає змогу полтавцям ознайомитися з виставами багатьох українських театральних колективів», – зазначив директор театру Олексій Андрієнко.

Цього разу Чернігівський академічний обласний український музично-драматичний театр імені Т. Шевченка показав виставу «Ніч перед Різдом», Кіровоградський академічний музично-драматичний театр імені М. Кропивницького – відому п'єсу Михайла Старицького «Циганка Аза», Коломийський академічний обласний український драматичний театр імені І. Озаркевича – маловідомий, але глибоко драматичний твір Івана Франка «Боа констріктор».

Уперше взяли участь у цьому фестивалі колективи Житомирського академічного українського музично-драматичного театру імені І. Кочерги, Миколаївського академічного художнього російського драматичного театру та київського Творчого об'єднання «Тисячоліття». Містична комедія останнього «Мене звали Хома Брут», створена за мотивами повісті Миколи Гоголя «Вій», викликала жваву дискусію як серед професіоналів, так і глядачів. Вистава характеризується демократичністю і новизною постановки, лаконічністю і стилістичністю, що не могло не призвести до палкого її обговорення.

Завершився фестиваль ювілейним гала-концертом «Гоголівцям – 80!»

■ ЧАРУЮЧІ ШТРИХИ ПАСТЕЛЛЮ

Знаний майстер пензля Павло Мотієнко представив у Полтавському художньому музеї (галереї мистецтв) імені М. Ярошенка персональну виставку «Пастель». Художник досконало володіє технікою олійного та акрилового живопису, але уподобав більше пастель, оскільки вона дозволяє досягти вражаючої витонченості і надзвичайно високої культури виконання.

На виставці представлені природа, побут, архітектура, інтер'єри, в яких емоційно виписана краса навколишнього світу. Павло Мотієнко добирає реалістичні і змістовні сюжети, урівноважені композиції, в яких яскраво відображається ще й індивідуальність автора, чистота й одухотвореність зображуваного. Різноманітна палітра привертає увагу і зачаровує.

■ ПЕРШІ КРОКИ У МУЗИЧНИЙ СВІТ

Пройшов V Відкритий фестиваль-конкурс фортепіанних ансамблів «Камерата», в якому взяли участь кращі учні музичних шкіл Полтавщини.

Вони демонстрували навички як сольної гри на фортепіано, так і в складі ансамблів. Чимало конкурсантів уже мали досвід участі у престижних всеукраїнських та міжнародних конкурсах, що, безумовно, додало інтриги фестивалю.

До уваги журі та публіки були представлені дві різнохарактерні п'єси, одна з яких – українського композитора. Члени журі, яке очолював народний артист України, заслужений діяч мистецтв України, професор, завідувач кафедри композиції та інструментування Харківського національного університету мистецтв імені І. Котляревського, композитор Віктор Птушкін, виявили доброзичливість і об'єктивність при оцінці майстерності юних музикантів. Переможці були визначені у двох вікових групах.

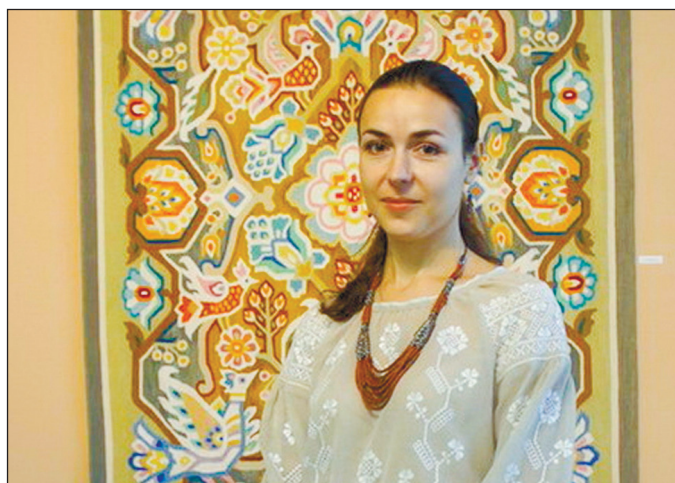
Володимир СУБОТА

Щороку на Полтавщині проходить фестиваль народної творчості «Решетилівська весна», який організовують обласна та районна державні адміністрації.

Килими, жіночі та чоловічі вишиванки, рушники, скатертини, штори, національні костюми решетилівських майстрів – відомі далеко за межами України. Приміром, гобелени прикрашають стіни багатьох музеїв та урядових установ, штаб-квартир ООН та ЮНЕСКО, перебувають у приватних колекціях, часто виставляються на різних міжнародних виставках.

Напевне, немає сім'ї у Решетилівці, яка б не займалася народною творчістю. Тут із покоління в покоління передають секрети вишивки і килимарства, різьблення по дереву і малярства: колись на місцевій фабриці імені Клари Цеткін, а сьогодні – у майстернях художніх промислів.

Євген Пілюгін – один із відомих майстрів. Разом із дружиною Ларисою більше 35 років тому переїхав до цього райцентру. Тоді й опанували тут народне мистецтво. У родині Пілюгінних – 14 членів Національної спілки художників України. Доньки Наталя й Ольга уже в 13 років виткали свій перший килим «Півник». Закінчивши місцевий художньо-професійний ліцей (а навчалися у заслужено-

Ольга ПІЛЮГІНА

го майстра народної творчості України, лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка Надії Бабенко), дівчата здобули ще й вищу освіту, і тепер самотужки виготовляють унікальні вироби. Саме родина Пілюгінних виткала 14 килимів для приміщень Верховної Ради України. А Ольга Пілюгін створила ще й «Гетьманський килим» на грант Президента України і за сприяння Національної спілки майстрів народного мистецтва України. Мисткиня виготовила його із натуральної вовни на старовинному вертикальному килимарському верстаті з дотриманням стародавньої технології.

Кожен майстер тут одночасно художник і килимар. Йому допомагає вроджений хист, політ фантазії, ретельний розрахунок і досвід. Треба мати неабияке вміння, щоб відобразити намальований пейзаж або пор-

tret людини, геометричний орнамент рослинний чи сірватоблакитних відтінках. І настільки це красиво й оригінально виходить, що очей від гобелену не відвести.

При майстерні художніх промислів працює виставковий зал. Саме тут зібрані найкращі вироби знаних майстрів. Створена ще 1905 року розпорядженням

Виставкова зала

Бандури спів...

Упродовж трьох днів у залах Полтавського музичного училища імені М. Лисенка звучала бандура різноманітними барвами: від ніжного піаніссімо до потужного форте, могутнього гліссандо на фортіссімо...

Тут проходив Відкритий конкурс бандуристів імені Володимира Кабачка учнів початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання), середніх спеціалізованих музичних шкіл та студентів вищих мистецьких

навчальних закладів, організований Управлінням культури Полтавської облдержадміністрації. У ньому взяли участь 63 музиканти з 13 областей України.

Володимир Кабачок – знакова фігура у полтавському кобзарському цеху. 1925 року він організував в області капелу бандуристів, яка згодом увійшла складовою частиною до Національної... На жаль, за пропаганду кобзарського мистецтва був репресований і засланий на Колиму. Додому повернувся у повоєнні роки. Викладав у Київській музичній консерваторії,

де заснував перше професійне трио бандуристів.

Феноменальним виявилось виконання усієї конкурсної програми студенткою 4-го курсу Полтавського музичного училища Ольгою Мироненко, яка виборола Гран-прі. Дівчина з дитинства грає на цьому музичному інструменті, а любов до нього прищепила мати – Вікторія Даниленко – викладачка по класу бандури у цьому-таки навчальному закладі.

Своє захоплення виконавською майстерністю Ольги Мироненко не приховував член журі, голова Національної

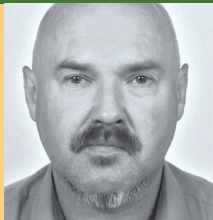
губернатора, артіль згуртувала розрізаних ремісників. Уже в 20-х роках минулого століття їхні доробки експонувалися на міжнародних ярмарках у Парижі, Мюнхені, Марселі і Брюсселі. Отож за більш ніж столітню історію підприємства в його стінах народжувалися справжні шедеври декоративно-ужиткового мистецтва.

Що не ім'я – то ціла історія килимарства і вишивки.

Заслужений майстер народного мистецтва України Ніна Іпатій – постійний учасник «Решетилівської весни». Цього разу вона показала чоловічі і жіночі сорочки вишиті «білим по білому».

Ніна Токова, Алла Кісь, Тетяна Москвіць, Раїса Коляка, сім'ї Вакулєнків та Деркачів і багато інших своєю невтомною працею не лише примножують славу рідного краю, але й роблять Україну привабливою для туристів. Справжні чудотворці живуть у Решетилівці. Не повірив би у це, якби на фестивалі не переконався особисто.

Володимир СУБОТА

редактор
Сергій БАХІН

краєзнавство

■ МУЗЕЙ, У ЯКОМУ ХОЧЕТЬСЯ МОЛИТИСЯ

У Львові освятили нове приміщення музею вишиваних ікон отця-доктора Дмитра Блажейовського – священика, науковця і відомого митця, який підніс українську вишивку на новий рівень.

Тепер цей музей не обминає жоден турист, який spacerує центральною частиною міста, адже він розташований в самісінькому серці Львова, на вулиці Театральній, 26. Уже зовні про щось незвичайне нагадують вікна-ікони, як у храмі. Здалеку виглядає, ніби це мозаїка, вишивка, а насправді – цілком сучасні банери, які відтворюють вишивану ікону. Всередині ці ікони теж проглядаються, але вони світліші і не заважають світлу потрапляти у приміщення. А тут – справжній рай, небеса із понад двома сотнями святих, які дрібненьким стібчком вишиті людиною, котра усе своє життя присвятила служінню Богові.

У новому приміщенні добре розміщується вся експозиція. Зараз у ній – 280 ікон. Заходиш до зали – і здається, ніби ти у храмі: ікони, ікони, ікони... Від них віддає якоюсь особливою теплотою, адже в колористичні переважає золотисто-жовте тло. Ї розміщені вони цікаво: на одній стіні – увесь іконостас української церкви з його біблійними сюжетами, празниковими іконами, образами Христа і Богородиці, Тайною вечерю.

На іншій, що навпроти, – страсні ікони, серед яких виділяється особлива робота отця Блажейовського – П'єта, вишита на малиновому тлі. На стіні між цими двома розташовані чудотворні Богородичні ікони – чи не з усього християнського світу. В наступній залі зібрані святі жінки та чоловіки. Для них обрали такий куточок, до якого можна підійти, знайти свого небесного покровителя й усамітнитися. Там хочеться бути довго. А ще в цьому музеї є хоругви й цілком світські картини, які вишивав цей незвичайний чоловік.

Йому присвячений окремий куточок. На стіні – автопортрет отця Блажейовського, який він вишив на своє дев'яностоліття, у вітрині – кілька старих світлин, нагороди, якісь цікаві експонати, як-от лемківський капелюх чи писанка, адже отець походив із Лемківщини, із тих місць над Сяном, які колись були українськими. Тут про нього можна довідатися багато цікавого. Вишивав до глибокої старості, майже до останніх років життя, так само писав наукові праці. Столітня людина сідала в літак, беручи із собою ноутбук. Він у свої дев'яносто п'ять бідкався: «А що я буду робити на старості?»

...Старість до нього так і не прийшла. На свій сотий день народження отець Дмитро Блажейовський презентував нову книжку – з історії церкви. Відійшов у вічність на сто першому році життя і похований на Янівському цвинтарі, а тепло своєї душі залишив нам у своїх вишиваних іконах.

 Надія ПАСТЕРНАК
 Фото Йосипа МАРУХНЯКА

Дорогою рідного краю

**Єлизавета
 КРАСНІЧЕНКО**

За підтримки Міністерства молоді та спорту на початку минулого тижня стартував проект «Створення патріотичних екскурсій в Україні».

Краєзнавці, історики, педагоги, журналісти зібралися в одній з аудиторій Миського будинку вчителя у Києві, щоб обмінятися знаннями та здобути новий досвід у роботі.

Форум тривав протягом двох днів і мав дуже насичену програму. Першого дня кожен з учасників представив свій регіон і себе, керівник проекту Сергій Бахін провів екскурсію за маршрутом «Київ український». Також «тимчасові студенти» завітали до Музею видатних діячів української культури: Лесі Українки, Миколи Лисенка, Панаса Саксаганського, Михайла Старицького, де послушали лекцію відомого історика Ігоря Гири-

ча та побували у відтвореному будинку Лариси Косач. Потім активісти відвідали Миську молодіжну бібліотеку «Молода гвардія», де вчилися працювати з джерелами інформації для створення власних екскурсійних маршрутів.

Наступного дня, учасники побували в музеї Української революції 1917–1921 років та педагогічному музеї України, у Київському міському будинку вчителя, де кожно-

му подарували збірку про Симона Петлюру. Після насиченої теоретичної частини, екскурсанти-аматори спробували розробити свою патріотичну екскурсію. З'явилися нові креативні маршрути: «Українська Одеса», «Український Харків», «Українське Запоріжжя», «Українське Рівне», «Український Городок», «Український Ірпінь», «Українська Боярка» тощо. Проекти розробили поки що на ват-

мані, однак, ймовірно, що ці макети стануть у нагоді для ґрунтовної екскурсії, яку учасники допрацюють до наступного форуму.

«Ініціатива «Патріотичні екскурсії в Україні» виникла через те, що в нашій державі майже відсутні розроблені регулярні екскурсії для дітей та молоді, пов'язані з українською історією, українською ідеєю. Якщо вони й існують, то не пропагуються серед молоді. Наша мета – зробити їх масовими й популярними, простою і доступною мовою показати молодому поколінню героїчну історію нашої держави у різних регіонах, аби любили рідний край і пишалися своїми витоками», – зазначив засновник проекту Сергій Бахін.

Ідея викликала ажіотаж, адже бажаючих приїхати було удвічі більше, ніж місць. За словами куратора, перший етап проекту видався вдалим і має гарні результати. Наступний форум планують провести на початку осені.

Воїн, історик, громадянин

У Національній історичній бібліотеці України відбулася презентація біобібліографічного покажчика «Людмила Павличенко – воїн, історик, громадянин».

Видання підготовлене до 100-річчя від дня народження відомого снайпера, Героя Радянського Союзу Людмили Михайлівни Павличенко, яка у 1939–1941 роках працювала в Історичній бібліотеці, і є вже сьомим у започаткованій 2014 року серії «Національна історична бібліотека України в особах».

Упродовж останніх 5 років була зібрана унікальна джерельна база, на основі якої видали біобібліографічний покажчик, що його презентувала автор-упорядник Тетяна Приліпко.

Із промовою виступив автор переднього слова до цього видання – Олександр Лисенко, доктор історичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач

відділу історії України періоду Другої світової війни Інституту історії України НАН України.

Про долі жінок у Другій світовій війні розповіла Наталя Філатова – завідувачка науково-дослідного відділу з питань військових втрат України та історичної пам'яті Національного музею історії України у Другій світовій війні.

В урочистому заході взяли участь науковці Інституту історії України НАН України, бі-

бліотечні фахівці, працівники музеїв та архівів.

Джерелом для збирання матеріалів, що увійшли до презентованого збірника, став документальний фонд НІБУ. Під час презентації демонструвалася книжкова виставка «Жінки у Другій світовій війні», один із розділів якої був присвячений Людмилі Павличенко, а також каталог колекції документів «Видання воєнної доби 1941–1945 років», що зберігаються у відділі стародру-

кованих, рідкісних та цінних книг Національної історичної бібліотеки України.

Варто зазначити, що біобібліографічний покажчик побачив світ на виконання Постанови Верховної Ради України № 971–VIII «Про відзначення пам'ятних дат та ювілеїв у 2016 році», до якої внесено ім'я Людмили Павличенко (1916–1974).

Євген БУКЕТ

Фото Кирила РУСАНІВСЬКОГО

Під час презентації виступає Олександр ЛИСЕНКО

редактор
Леся САМІЙЛЕНКО

театр

■ А ТИ ПРОЖИВ «КОРИДОР»?

«Ти не знаєш, хто це придумав. Ти не розумієш, чому це так складно і боляче. Але ти мусиш пройти цим коридором до самого виходу.» Такими словами коротко розповідається про постановку вистави «Коридор», яка демонструвалась в рамках Міжнародного хореографічно-театрального фестивалю «КМАТОБ-FEST-2016».

Театрально-танцювальна вистава-візія на одну дію на музику Дулсе Понтеш автором ідеї постановки якої став хореограф-режисер Юрій Пристаєцький збирала в Київському муніципальному театрі опери і балету для дітей та юнацтва таку кількість шанувальників сучасного балетного жанру – що аж... Затамувавши подих глядачі слухали і дивились цю ексклюзивну постановку від і до того, як зала наповнилась бурхливими аплодисментами і вигуками «Браво!!!» Глядач аплодував стоячи і ще довго вимагав повернення артистів на сцену. Дійсно захоплює театральне дійство, яке відбувалось у форматі однієї дії, здавалось тривалістю чи не в життя кожному, хто йшов коридором пізнання та переживань, якими артисти майстерно ділилися з глядачами.

У світі балету, сучасного і класичного, Юрія Пристаєцького давно визнано як одного з найталановитіших і яскравих митців, який іде своїм шляхом, підкорюючи світ своїм талантом. Але мені довелося побачити його виставу «Страсті за Тарасом» на музику Євгена Станковича і зрозуміла одне – цей талановитий майстер танцю йде шляхом людини, яка глибинно відчуває не лише своє коріння, але й силу своєї землі, яка приймає плоди його творчості не лише з вдячністю, але й щедро. Команда, яку зібрав режисер-постановник для постановки вистави «Коридор» – це не лише професіонали, але й відомі представники різних поколінь українського театрального світу.

Прекрасна драматургія Тали Онищук, блискуча, вдумлива робота художників постановника та по костюмам Сергія Скляра і Катерини Олішевської та дизайнера Алекса Сербіна додали виставі глибини таємничості і стимулу до роздумів на не прості філософські теми, відповіді на які шукають головні герої в лабіринтах коридору пізнання та утвердження своїх ідеалів на цій землі і у цьому житті.

А блискуче виконання ролей ансамблем українських артистів, зокрема «Київ-модерн-балету» під керівництвом Раду Поклітару, залишили по собі враження, які запам'ятаються надовго.

А, можливо, і назавжди. Після вистави залишилось лише одне питання, яке потребує відповіді: «Чи можна повторити цей триумф почуттів ще і ще?» Адже вистави, які демонструються на фестивалі, часто так і залишаються відкриттям для обраних, які прийшли в той вечір на показ. А коридорами життя блукає кожен, хто шукає істини і правди.

 Лариса БЕЗСМЕРТНА
 Фото Яна МАШТАЛІРА

Леся САМІЙЛЕНКО

Перший Всеукраїнський молодіжний фестиваль кінотеатральної творчості «Зірки, що зійдуть завтра» – відбувся!

У Києві протягом п'яти днів на різних майданчиках кінотеатральної сфери вирувало справжнє духовне життя. Учасники з десяти міст України – студенти кінотеатральних вишів і ті, хто мріє ними стати, – занурилися в життя країни фестивалі, яка стала для них не лише рідною, але й успішною.

Так починається країна мрій для кожного, хто здатен до пошуків людини в самому собі, щоб поруч з'явилися інші, подібні, не з собачим серцем. Адже, за словами президента фестивалю Ніни Ілліної: «Мистецтво – це і є відкрите серце...» Саме тому організатори задумали вручити приз у вигляді статуетки «Відкрите серце», яку отримав добрий чоловік і митець Євген Шишкін, бо першим почув сигнал SOS і відгукнувся на пропозицію авторів проекту про допомогу. А організаторські та творчі здібності пані Ніни допомогли згуртувати навколо ідеї створення такого фестивалю з добрий десяток провідних діячів кіно і театру.

Зірковий десант у пошуках людини

Головою журі стала народна артистка Лариса Кадочникова, яка в тандемі з талановитими режисерами і педагогами Левом Сомовим, Віктором Гресем, Василем Неволовим (кіно і театрознавцем, режисером, актором), кінотеатральним критиком Станіславом Сукненком та іншими не лише оцінювала роботи конкурсантів, але й разом з ними пережила всі моменти творчих успіхів та навчання на цьому форумі.

Бо ж головне – це щиро повірити у те, що всі учасники – зірки, які зійдуть завтра, і вселити в серця юних віру і надію. Схоже, що мотор фестивалю Ніна Ілліна, як завжди, запалила своєю ідеєю й колег. Заключена частина відбулась у стінах Міжнародного університету журналістики, вишу, в якому вона працює багато років поспіль, – про це розповів і очільник закладу, і про це свідчили

події того дня. Відбулося нагородження лауреатів, і все, що накопичилося в серцях організаторів та учасників, можна було почути не просто в урочистих промовах, а із уст небайдужих людей. Щиро і натхненно виступали корифеї театру і кіно, не стримували сліз і ті, кому пощастило вийти на сцену для отримання нагород.

Останньою, за правилами церемонії нагородження, на сцену піднялась режисер Анастасія Конченко – як зірка, що представила колектив, котрий отримав Гран-прі в номінації «Краща студентська вистава» за спектакль «Шукаю Людину». Гран-прі, але в іншій номінації – за постановку вистави «Останній відвідувач» отримав учень Юрія Ілленка Олександр Шкрабат.

Кращим режисерським дебютом визнано працю Юрія Борисенка «Дідочок задумав

одружитися». Кращою режисерською роботою став «Янгол» – авторства всебічно обдарованої мисткині Марії Компанець, яка вразила щирістю і відкритістю всіх учасників фестивалю. Ніна Ілліна представила Марію не як зірку завтрашнього дня, а як таку, що вже палає і випромінює світло добра не лише на пісенному Олімпі, бо є прекрасною вокалісткою, але й у кінотеатральної сфері.

Протягом п'яти днів у столичних театрах «Сузір'я», «Браво» та в Будинку кіно відбувались покази фільмів та вистав, а також дуже змістовні майстер-класи за участю провідних митців – Віктора Греся, Лева Сомова, Влади Литовченко і навіть уроки з біоенергетики, який провів один з учасників фестивалю.

А ще в ці дні пройшов круглий стіл, учасники якого звернулись до офіційних очільників у галузі культури з Меморандумом про підтримку цього проекту та інших подібних, бо знають, що сигнал SOS у випадку, коли це стосується юних поколінь митців, – може бути останнім попередженням щодо майбутнього нашої держави.

Але варто зауважити, що і перший фестиваль відбувся за підтримки Міністерства культури України, Національної спілки кінорежисерів та Державного агентства з питань кіно.

This is jazz jam по-українськи

Прем'єрним показом танцювального перформансу на музику Еріка Трюффаза «Це джаз джем» відкрився цьогорічний «КМАТОБ-FEST-2016».

Автор ідеї та хореограф-постановник Анатолій Сачівко вже вкотре, як кажуть, на розігріві цього фестивалю. Тож на прем'єру зібрались шанувальники колективу APACHE CREW, який є суперпопулярним серед молоді. Та й не лише у цьому середовищі фанатів розпочався фестивальний марафон. Адже, мабуть, кожен із вас помічав, що на столичному Хрещатику біля входу в метро зупиняють-

ся люди різного віку і зацікавлено дивляться на змагання танцівників, які демонструють свої таланти у стилі брейкданс та в інших молодіжних танцювальних стилях.

Видовище, яке захоплює увагу і розважає душу, автори ідеї перенесли на сцену і продемонстрували у виконанні про-

фесійних танцівників. Принаймні у мене склалося таке враження від побаченого. Але ж класно! Тут усе джаз, тобто зараз. Усе в стилі ритму часу. Все майже як у вільному просторі.

У складі колективу, який був сформований у 2014 році, 30 професійних танцівни-

ків – представників багатьох танцювальних напрямків. І ця команда, створюючи професійні танцювальні перформанси, вже стала впізнаваною з-поміж всіх інших, бо має свій самобутній стиль. Колектив є лауреатом всеукраїнських та міжнародних конкурсів, але щоразу працює так, що здається, хоче сподобатись ще, ще і ще. Мабуть, так було і цього разу, адже прем'єрний показ виявився не лише яскравим, але й цікавим для присутніх на цьому вечорі.

 Ольга КАЦАН,
 учениця міжнародної медіа-школи
 «Абітурієнт»
 Фото Яна МАШТАЛІРА

редактор

Єлизавета КРАСНІЧЕНКО

театр

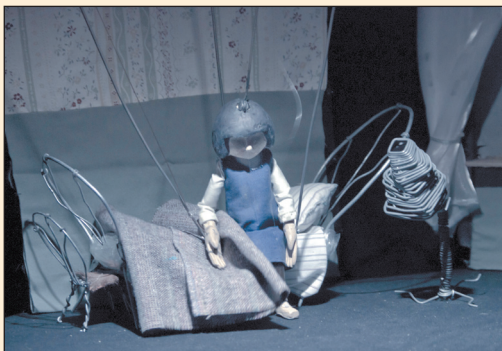
МАРІОНЕТКА В РУКАХ ДОРОСЛИХ

Як склалася доля «зіркової дівчинки» Нікі Турбіної? Це питання, на яке не дасть відповіді пересічний представник сучасної молоді. Хоч її ім'я і було занадто відомим наприкінці ХХ століття, однак зовсім не знане сьогодні.

Ідея створити лялькову виставу «Інформація людству» за біографією Нікі Турбіної з'явилась у молодого режисера Ігоря Федірка ще на другому курсі навчання в університеті. Театральна робота вдалась, і в неї розпочалося фестивалне життя, після якого певний час «лежала у шухляді».

Режисер та автор сценарію Ігор Федірко розповідає: «Життя Нікі Турбіної – як наука людству. У назву я вклав думку, що це інформація не лише про долю генія, а й про зіпсовані дитячі долі загалом... Сьогодні дуже популярні різні ток-шоу, в яких дитина постає у центрі уваги. Але вона виростає і на якомусь етапі стає нецікавою. Дитяча слава – це дуже тяжка річ, тому з нею треба бути дуже обережним».

14 травня у Муніципальному театрі ляльок відбувся прем'єрний показ камерної вистави. Містичний збіг: презентація спектаклю пройшла незадовго після 14-х роковин смерті Нікі Турбіної. На невеличкій сцені маленька лялька-маріонетка у руках Юлії Шаповал прожила життя незвичайної поетеси.

Одним із ризикованих режисерських рішень було використати аудіозаписи самої поетки. На його думку, прочитати вірші так, як їх читає авторка, не зможе жодна актриса. Тому протягом «німої вистави» наодинці з глядачем залишилися: лялька, руки, аудіозаписи віршів та кашель, який навіть має різний підтекст. Це – вистава-експеримент, яка за своїм характером залежить від багатьох технічних моментів.

На жаль, люди здатні використовувати інших людей для задоволення власних амбіцій. Так у свій час вчинив із Нікою Турбіною Євгеній Євтушенко.

Кімната, оповита кліткою слави, де єдиний вихід – вікно. Спектакль заснований на реальних подіях. Самогубство героїні режисер показав як політ із «золотим левом» – за назвою нагороди-премії, яку отримувала лише Анна Ахматова та була удостоєна десятирічна Ніка. На думку Ігоря, ця нагорода і стала «початком кінця».

«Як для актриси – це дуже незвична роль. Коли я готувалася її виконувати і вивчала життєвий і творчий шлях Нікі Турбіної, окрім змісту віршів поетеси, мене вразила манера подачі. Це і лякає, і вражає водночас, ніби у дитину хтось вселився...» – розповідає актриса Юлія Шаповал.

Олександр Мартиненко, Олександр Солодкий та Юлія Шаповал грають у виставі втроєх. Однак для них це значно більше, ніж робота. Це застереження людству про високу ціну слави, яка не тільки приємна, але й жорстока.

 Єлизавета КРАСНІЧЕНКО
 Фото Руслана ПИСАРЯ

Політичні «тушки» – контракт із дияволом

Єлизавета КРАСНІЧЕНКО

Прем'єра у театрі «Браво» викрила всі мінуси професії політика.

П'єса молодого письменника Богдана Гнатюка «Кафе «Республіка» про політичні ігри та інтриги виявилася сімейною. Адже в унікальній виставі одну з головних ролей зіграв його батько, народний артист України Анатолій Гнатюк.

«Ідея виникла давно, ще у 2012 році, коли у Парламенті набуло поширення явище «тушок». Мені просто стало цікаво, що може стояти за цим, окрім банальних грошей. Можливо, жінка, дівчина? Тож я почав фантазувати на цю тему. Попри те, політика у наших виставах не є самоціллю. Це лише зручний і гнучкий антураж, у рамках якого можна дослідити людську психологію», – розповів письменник Богдан Гнатюк.

Одвічні проблеми добра і зла, пекла і раю, якими мучився у свій час Данте Аліг'єрі, втілює у творі автор. Проста, по-

бутова для українців історія про молодого політика, мандат якого намагаються «купити», – вразила своїм психологізмом і глибиною.

Кожен сантиметр вистави просякнута символом. Наприклад, диявол тут – жінка у чорному з червоним шарфіком на ший. Звісно, ці кольори, на перший погляд, є традиційними для представниці зла... Однак на фоні української політики з'являються й інші асоціації.

Мобільний з однією кнопкою – крок без можливості повернутись назад. «У кожній людині є плюс і мінус, добро і зло, тільки в одній певна риса проявляється більше, а в другій – менше. Це все залежить і від Господа Бога, від виховання та від інших моментів», – аналізує Анатолій Гнатюк, який зіграв у цій п'єсі «ідеального депутата».

Філософія вибору жорстока, але справедлива. Молодий

драматург відчув і передав психологію людських вчинків у момент вибору. Тому п'єса вразила своєю глибиною.

Варто відзначити, що вистава двомовна. Головний герой розмовляє українською та російською. Проте російська мова йому чужа. Тому внутрішній конфлікт простежується і завдяки метаморфозам у мові героя. «Мова – це не просто набір звуків і літер, це свідомість і космос, це дуже важливі енергетичні речі. Треба двома руками триматися за ту мову, яку нам дав Господь і батьки», – зауважив Анатолій Гнатюк.

Катарсис відбувся! У момент, коли головна героїня відчула наслідки свого вибору, вона заспівала пісню молододі виконавиці Христини Соловій «Тримай», яка у виставі прозвучала надзвичайно органічно.

«Я бачу Україну ліберальною, вільною, сучасною, демократичною державою, де на першому місці – людська гідність і людська свобода», – зізнався Богдан Гнатюк, одну з драматичних постановок якого глядачі сприйняли «на ура» у театрі «Браво».

Театральні «погорільці» в Києві

18 травня незалежний «Дикий театр» на чолі з Ярославом Кравченко презентував свій всеукраїнський проект «Теж дикі».

Ідея – об'єднати незалежні театральні ініціативи, залучити театри з різних куточків України та презентувати їх у столиці.

Організатори прагнуть розвивати незалежний театр, підтримувати вистави на соціальну тематику та допомагати колективам із різних міст у спробах виступити перед київським «вибагливим» глядачем.

Першим учасником проекту став Черкаський академічний музично-драматичний театр із яскравою рок-виставою «The Білохалатність». Як відомо, театральний колектив залишився без даху над головою ще влітку минулого року.

Відтоді роботи з відновлення театру не ведуться. Група змушена виступати в місцях, які не завжди призначені для театральних дійств. Режисер-постановник вистави Володимир Снігурченко наголосив на тому, що цього року театри навіть не змогли взяти участь

у фестивалі «Мельпомена Таврії», бо їм бракувало коштів на бензин.

На одній зі сцен Києва черкашани презентували зухвалу і гостру роботу молодого режисера «The Білохалатність». Киян дивували, шокували і захоплювали.

Музично-ритмічне дійство, підкріплене чорним лікарським гумором, сарказмом та політичними підтекстами глядачам сподобалось, оскільки впродовж вистави останні не могли стриматись від оплесків. Реальні історії лягли в основу сюжету. Тому цю рок-постановку сміливо можна назвати унікальною, бо аналогів вона не має.

«І сміх, і гріх» – так можна коротко охарактеризувати цей спектакль, що висміює безвідповідальність у медицині.

Проте світ різноманітний, у ньому живе як зло, так і добро. Лікарі, що нині перебувають на фронті, відзначаються героїзмом, і це підкреслили актори, які зачитали розповіді військових медиків.

Єлизавета КРАСНІЧЕНКО

редактор
Любов ЯКИМЧУК

на перехресній станції

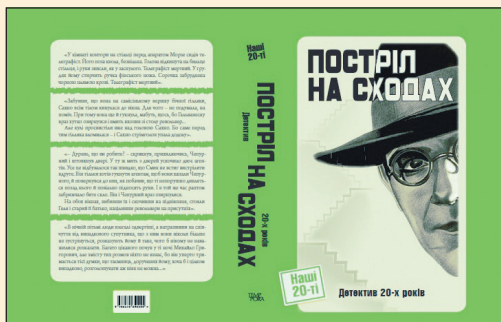
■ ХТО ТАКИЙ СМОЛИЧ?

У 30-ті роки минулого століття влаштували літературну виставку в Інституті імені Шевченка. «Пригадую, кожний письменник мав виставити свою коротку автобіографію на загальний стенд, – пише Юрій Смолич. – Мені тоді це видалося смішним, ніякої автобіографії я писати не збирався, як, проте, і всі мої товариші (Йогансен, Слісаренко), і я зі звичайного шалапутства так відповів на лист-запрошення від організаторів виставки: «Народився 7 липня 1900 року. Про день смерті повідомлю додатково». І уявіть собі, це так було виставлено на стенді поруч із поважними автобіографіями Микитенка, Кулика та інших шановних товаришів».

Народився письменник і театральний критик Юрій Смолич в Умані. Навчався в Кам'янець-Подільській гімназії та Жмеринській чоловічій гімназії, а також у Київському комерційному інституті.

У 1918–1921 роках працював санітаром і лікпомом у Червоному Хресті, актором у Червоноармійському театрі-студії, театрах укпрпрофсожу, народівиті; пізніше – в театрі імені Івана Франка (1922–1924). З 1923 року жив у Харкові, працював інспектором театрів у Головоплітпросвіті Наркомосу УРСР (1924–1928), театральним критиком у різних журналах. Редагував журнали «Сільський театр», «УЖ», «Червоний шлях», «Літературний журнал», «Україна».

Після Другої світової війни мешкав у Києві, в будинку письменників «Роліт».

Вславився своїми спогадами про літературний процес та побут письменників 20–30-х років ХХ століття, зокрема мемуарною трилогією «Розповідь про неспокій», «Розповідь про неспокій триває» та «Розповіді про неспокій немає кінця». Його спогади є дуже цінними для реконструювання літературного життя тих років.

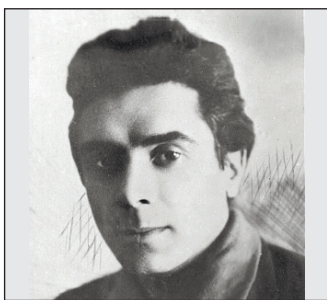
Нещодавно деякі його твори були перевидані в антології детективної прози «Постріл на сходах» видавництва «Темпора».

Курйози письменників 1920-х

Уявлення про українську літературу минулих років часто дуже спрощене.

Читаючи прекрасні тексти, ми забуваємо, що письменники були звичайними людьми зі своїми захопленнями та недоліками, вони робили помилки і часом виглядали смішними. Педантичний та несміливий Павло Тичина, оригінальний Майк Йогансен чи фігурист Микола Хвильовий. Саме такими вони постають у споминах іншого письменника – Юрія Смолича, який, окрім серйозних спогадів, залишив і несерйозні – як добірку курйозів із тих років під назвою «Моя мозаїка». Подаємо уривки із його нотаток, які нікого не залишать байдужими.

МИКОЛА ХВИЛЬОВИЙ:

Був надзвичайно вправним на ковзанах. Ми з ним і з Сашком Копиленком не раз разом ходили на каток. Власне, то був перший справжній фігурист, якого я побачив (тепер їх хто й зна скільки і влаштовуються величезні змагання та олімпіади фігурного катання, а тоді цього не було): Григорович виробляв на ковзанах чорті-що.

ЙОГАНСЕН:

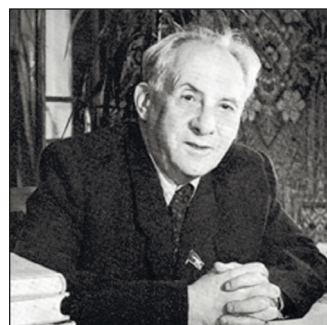

Зовсім не міг слухати музику: чи в мажорному ключі, чи в мінорному, мелодія завжди викликала в нього бажання заплакати.

При усій своїй безалаберності, зокрема абсолютному нехтуванню своїм здоров'ям, закурюючи від сірника, неодмінно чекав, доки обгорить сірчана сірникова голівка і полум'ям займеться деревинка: казав, що сірчаний дим, що з тютюном проникне в легені, надзвичайно шкідливий...

Любив Майк і похизуватися. Один час носив вуса, а бороду голів. Так сфотографувався і після того вуса зголів. Але, зголивши вуса, почав відрощувати бороду («фламандську»: вуса голів, борода росте). Потім зголів і бороду – ходив завжди начисто виголений. Так ми його й сфотографували й умістили поміж наших «хохм» в «Універсальному журналі»: борода голів – вуса ростуть; вуса зголені – борода росте; і нормально. Одержував листи від закоханих дівчат: одні закохувались в Майка з вусами без бороди, інші – з бородою без вус, ще інші – в нормального.

МАКСИМ РИЛЬСЬКИЙ:

Неодмінно кожній жінці цілував руку. Не «зальотом», не з гультяйства, а виказуючи тим свою шану до жіночої статі.

ІВАН МИКИТЕНКО:

Коли став відомим драматургом і розбагатів, то приїздивши з Харкова до Москви, вже не спинався переночувати в Зенкевича («Укрнічліжка»), а телеграфом замовляв собі

номер у готелі. Номер замовляв неодмінно двокімнатний і щоб були в ньому неодмінно золочені меблі.

КОЧЕРГА:

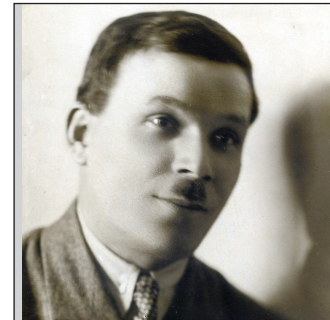
Іван Антонович, як відомо, дуже боявся зарази, всяческої інфекції. Зокрема, він завжди тримався від співрозмовника на відстані в півтора-два метри. Якщо ви, балакаючи з ним, мимоволі робили до нього крок, Іван Антонович зразу ж відступав від вас крок назад, щоб, мовляв, з вашого дихання не трапила на нього якась інфузорія чи що.

І от пригадую таке. Вночі, я ще не спав, почув з вікна І. А. його крик на гвалт: рятуйте! (Я мешкав тоді в Роліті, і І. А. мешкав у сусідньому зі мною під'їзді). Я вискочив у двір і кинувся до дверей його квартири – двері були широко розчехнуті. Я вбіг у квартиру. В передпокою тулилася до стінки перелякана на смерть дружина І. А. А далі в малій кімнаті стояв з сокирою в руці син І. А. (він був, як відомо, страшний п'яниця й хуліган), замахаючи на батька. Я встиг перехопити його руку (та, можливо, він і не збирався вбивати, тільки «лякав», вимагаючи ще грошей на горілку), навіть вихопив з руки сокиру і приступив до І. А., щоб його заспокоїти й погшити. Але І. А. зразу відступив від мене; я зробив ще крок, хотівши взяти його за руку, але І. А. знову відступив, навіть відгородився руками: боявся від моєї близькості якоїсь інфекції.

Сина, правда, довелося відправити в міліцію, бо був у буйному стані. Але вся дальша втішувальна з мого боку розмова провадилася на відстані півтора-два метри від І. А.

МИКОЛА КУЛІШ:

Колись ми з Яновським прямували з Пушкінської (в Хар-

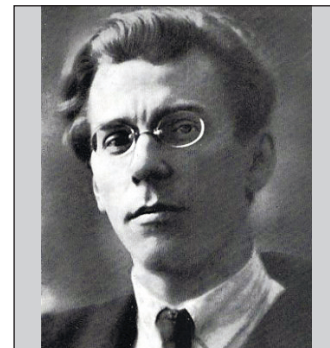

кові) додому через кладовище. Побачили, що на могилі Хвильового хтось лежить. Підійшли. То лежав, розпластавшись й обійнявши могилу руками, Гурович. Ми підняли його – він був зовсім п'яний. Повели додому, міцно тримаючи між собою.

Було то в ті роки, коли Куліша особливо гостро критикували й навіть виключили з партії. Коли ми вийшли на перехрестя вулиці Сумської та Маяковського, Гурович раптом відерся з наших рук, став серед вулиці, зупинивши троллейбусний рух, звів руки вгору й закричав: «Здаюся!»

Ми надсилу скрутили його, знову затисли між собою й довели додому.

ТИЧИНА:

Тихішою, привітнішою, скромнішою й соромливішою людиною, як П. Г., мабуть, не тільки в літературі, але й на світі не було. І, певна річ, П. Г. ніколи не лявся, ніколи не вимовив жодного брутального слова. Але одного разу він вилаявся матерно – це коли, ліквідуючи Вапліте, Хвиля закинув нам, ваплітовцям, що твори наші з «подвійним дном» і ми приховані націоналісти.

За виданням «Стадщина. Літературне джерелознавство. Текстологія» (том 5, Київ, 2010).

Підготувала Любов ЯКИМЧУК

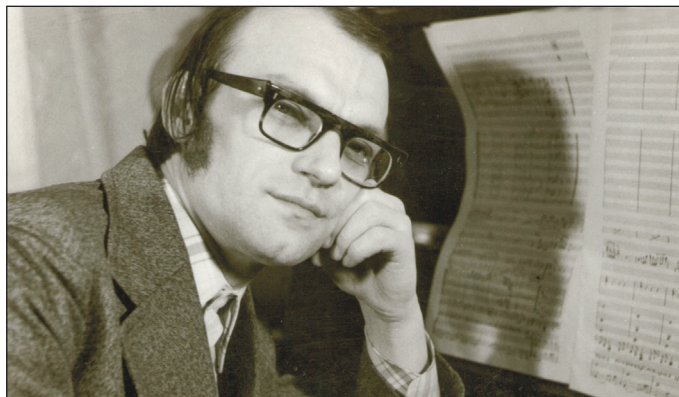
Головний редактор
газети «Культура і життя»
Євген БУКЕТ

сторінки історії

Музику Олександра Яворика не можна забути

ДО 70-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

Писати про українського композитора Олександра Володимировича Яворика (1946–2005), якого ми, кияни, добре знали особисто, спілкувалися і товаришували, з одного боку, легко, а з іншого – складно.

Коли митець активно діє, все йде в одному річищі, а коли він раптово покидає цей світ, то багато що змінюється. В такому випадку перед нами, живими, постають зовсім інші завдання. Журналісти засвідчують важливі події щодо виконання творів композитора, а дослідники прагнуть певних узагальнень, серйозних оцінок доробку митця, що відійшов у вічність. У концертах, фестивалях, форумах Спілки композиторів України ще включають твори композитора, якого вже немає в живих, друзі та колеги відвідують ці концерти, обмінюються думками про почуте тощо.

Нам відомо, що зараз Спілка композиторів планує додати до концерту Симфонієту № 2 О. Яворика, його лебедину пісню, над якою він працював останні місяці свого життя. 16 березня 2016 року – у день 70-річчя композитора Українське музичне радіо організувало радіопередачу про нього, звучала музика О. Яворика – симфонічна, романсова, пісенна.

Ми ж із нагоди видатної дати публікуємо цю статтю.

Олександр Володимирович Яворик – корінний киянин, у столиці пройшло все його життя. Музичну освіту він здобув у Київській державній консерваторії імені П. Чайковського, на композиторському факультеті. Його педагогами з фаху були відомі композитори, професори Левко Колодуб і Юрій Іщенко. Після закінчення – у 1975 році Олександр Яворик працював методистом музичного відділу Центрального будинку народної творчості України, артистом інструментального ансамблю Українського гастроляно-концертного об'єднання, завідувачим музичною частиною Київського театру юного глядача, а з 1978 до 1983 року –

редактором видавництва «Музична Україна», після цього перебував на творчій роботі.

Митець активно включився до музично-культурного процесу в 1975 році, після того, як успішно завершив вищий навчальний заклад. Його екзотична робота – симфонічна поема «Дума про боротьбу» (ми додаємо: «Дума про боротьбу в Україні у XV–XVI століттях»). Дипломна робота (і це не рідкість у наш час) стає першим визначним твором митця. Важливо, що студент обрав для диплому вагомий тему: боротьба українського народу у давні історичні часи за свободу і незалежність. Та й засоби музичної виразності певною мірою переукуються з творами Б. Лятошинського, зокрема такими як Симфонія № 5, симфонічна поема «Гражина», тобто Олександр Яворик прагне до епічних образів і їх драматизації. На початку дається повільний, епічно-похмурий вступ, що створює музику напружену, воїнську. В розробковому (середньому) розділі є дві кульмінаційні зони й одна невелика зона лірики. В репризному, третьому розділі звучить зона драматизму, що переростає в переможне звучання. Отже, симфонічна поема – це твір не тільки про боротьбу, а й про перемогу. Кода поеми – велике заспокоєння і просвітлення.

Завершивши консерваторію, О. Яворик прагне виразити свої ідеї у великих задумах й масштабних музичних формах. Він пише Симфонієту № 1 (1977), Концерт для валторни з оркестром (1981), балет-симфонію «Берега Картузька» (за повістю А. Гав-

рилюка, 1982), Концерт для труби з оркестром (1983), а також два струнних квартети (1977, 1980), квінтет для духових (1980) та ін. Цікавою вдалася нам Симфонієта № 1. Це – чотиричастинний цикл, який витримано в експресивному характері. Динамічно, гостродисонантною є перша частина симфонієти. Четверта частина – оперетковий, гротескно-пульсуючий фінал.

О. Яворик любив пісню, хоч писав твори і для естрадно-симфонічного оркестру, і для оркестру українських народних інструментів, і камерно-інструментальні твори. Тобто Олександр Володимирович був активним і цікавився багатьма музичними жанрами. До цього додамо, що композитор писав легко, з любов'ю – у будь-якому напрямі.

Зараз зосередимо увагу читача на піснях О. Яворика, які, на нашу думку, є цікавими і художньо-досконалими. Він не просто пише пісні, а шукає у кожній новій композиції якусь родзинку. Його не влаштує трафарет, примітивізм чи надмірна перенасиченість. Яворик розуміє, що композитори різних культур мусять шукати свої характерні особливості у пісні. Якщо конкретизувати, то в О. Яворика вони такі: при усяких ситуаціях зберігати фольклорну або пісенно-романсову українську інтонаційну сферу; оновлювати метро-ритміку пісні, шукати неквадратні структури; прагнути до лірики, до щедрості, до краси; митець розуміє, що гармонія, фактура, поліфонія, оркестровка можуть збагатити кожну окрему пісню. Ці засоби

в О. Яворика додають ліризму, просвітленості, радості, вони спрямовані на позитив.

Твір у доброму виконанні – дає миттєвий художній ефект. Професійна робота в пісні – це новаторство, актуальність, художність, тривале «життя» музичного твору. Якщо в пісні є зачарування і вона добре виконана, то вона подобається усім.

Такими скромними роздумами я зустрічаю ювілей Олександра Яворика – композитора киянина, музика якого ще буде розкриватися перед нами, і творами якого будемо гордитися.

Степан ЛІСЕЦЬКИЙ,
кандидат мистецтвознавства

ОГОЛОШЕННЯ

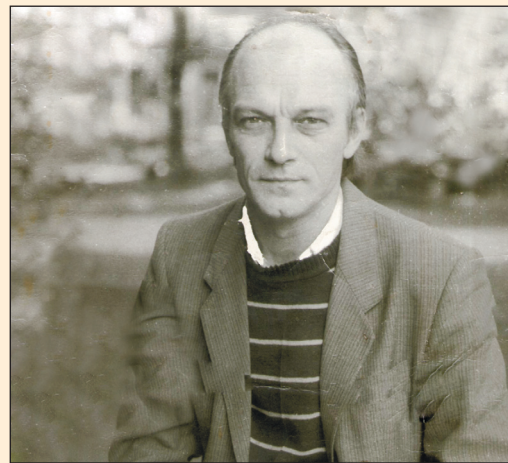
З метою всебічного забезпечення участі широкої громадськості у формуванні та реалізації державної політики у сфері культури, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики», оголошується початок прийому заявок для участі в установчих зборах по формуванню нового складу Громадської ради при Міністерстві культури України у кількості до 35 осіб на наступний дворічний період.

До складу Громадської ради можуть бути обрані представники громадських об'єднань, релігійних, благодійних організацій, творчих спілок, професійних спілок та їх об'єднань, асоціацій, організацій роботодавців та їх об'єднань, недержавних засобів масової інформації, які зареєстровані в установленому порядку і провадять діяльність на території України та у сфері, що пов'язана з діяльністю Міністерства культури, про що в їх статуті (положенні) повинні бути визначені відповідні цілі і завдання діяльності.

Заявки надсилаються до Ініціативної групи за адресою: 01601, м. Київ, вул. Івана Франка, 19.

Останній день подачі заявок 7 червня 2016 року включно.

Додаткова інформація на сайті Міністерства культури України та за тел. 234-15-36.

Пісня-картина «Війні ми скажем ні» на слова А. Драгомирецького написана в новому й цікавому ключі. В цьому творі О. Яворик відійшов від традицій воєнних і повоєнних маршових радянських масових пісень. Композитор знайшов новий інтонаційно-ритмічний пульс, сповнений хвилюючої тривоги. Ансамбль «Львів» виконує пісню у цікавому тоні: це чітка й виразна розмова про боротьбу за мир, що супроводжується ударами людських сердець, які б'ються в унісон. Називаючи твір піснею-картиною, ми хотіли підкреслити те, що композитор дає вступ, середину і закінчення як звукообразальну картину; тут «таємнича тиша природи», тут є гули, що супроводжують воєнні події, і навіть відтворені постріли справжніх гвинтівків, пістолетів тощо, але все це зроблено художньо, в рамках музичних традицій. У перегрі між другим і третім куплетами використано сухий речитатив, це також зроблено цікаво й ненав'язливо. Пісня складає яскраве враження.

Пісня «Добраніч» на слова В. Кудрявцева витримана в характері колицької, яка дається в імпресіоністичних барвах. Лірично й натхненно співає її Л. Кузьменко. Пісня «Казка» на слова композитора витримана в ліричному характері – в українському інтонаційному ключі. Тут відчутний той лірично-пісенний стрій, який панував в українській пісенній культурі кінця ХХ століття. Складається враження, що О. Яворик писав пісню для Алли Кудлай, беручи до уваги її виконавський стиль. Цікаво зроблено накладання другого голосу співачки, звучить гарний ліричний «дует».

редактор
Христина ДИЧКО

ПІСЛЯМОВА

ЖОРСТКО, АЛЕ ЧЕСНО

У Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна» в Києві, на розширеному зібранні літературної студії «Горлиця» відбулася зустріч студентів із письменниками, учасниками Євромайдану й Антитерористичної операції на Сході України – Борисом Гуменюком і Сергієм Пантюком.

Поет, прозаїк і видавець Сергій Пантук розповів про творчий шлях, роки дружби і професійної співпраці з Борисом Гуменюком. Потім прочитав свої вірші, сповнені творчих експериментів, експресії і щирості.

До речі, Пантюку і як другові, і як літератору болить, що цього року поет, воїн АТО Борис Гуменюк за збірку «Вірші з війни» не отримав Шевченківської премії. Адже вважає, що він її заслуговав, як ніхто інший. Такого, щоб не відзначили письменника, в історії Шевченківської премії не було.

Борис Гуменюк – письменник, колишній заступник командира добровольчого батальйону «ОУН» (2014 р.), голова Української військової організації із позивним «Кармелюк».

Він говорив про війну на Сході країни, про обов'язок кожного нормального чоловіка – захищати, про те, що писати про цю війну треба чесно, без акторства... Але найкраще про це сказано в його поезіях, які читав він сам та студенти і які професійно охарактеризувала досвідчений літературознавець Ніна Головченко. Бо, за його словами: «В основі будь-якого мистецтва лежить слово. Література і літератори завжди були обличчям нашої країни. І це правильно, так було і повинно бути завжди».

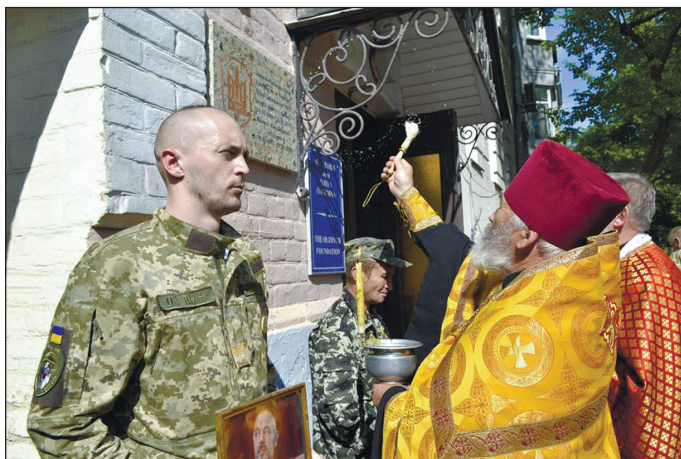
«Як у нації вождів нема, тоді вожді її – поети!» – твердив ще Євген Маланиук. А такі сучасні поети, як Борис Гуменюк і Сергій Пантук, показують, наскільки сильним може бути слово справжньої поезії.

Адже не з чуток знають запах пороху, від якого дуже важко позбутися. Такі люди пам'ятають слово «честь» навіть тоді, коли вони віч-на-віч зі своїм ворогом.

А Василь Теремко, доктор наук із соціальних комунікацій, директор Видавничого центру «Академія», представив книгу Бориса Гуменюка «Блокпост». Наприкінці заходу в атмосфері позитиву і творчої наснаги відбулася й автограф-сесія.

Костянтин ЗОЗУЛЯ

Звідси пішли...

Освячення дошки

Христина ДИЧКО

Для багатьох патріотів адреса штабу Організації українських націоналістів у центрі столиці за останні три роки стала місцем, куди повертаються.

Перепочити після боїв на Майдані, змити кінтязу з облич, перев'язати рани, вдихнути мирного повітря та зустрітися з побратимами по дорозі зі Сходу, погортати патріотичну літературу, помолитися й просто побути наодинці з собою...

21 травня сюди прийшли, аби вшанувати пам'ять ОУНівців Андрія Юрги, «Давида», та Василя Кіндрацького, «Кіндрата», котрі віддали найдорожче своїй країні – власні життя. На честь героїв на фасаді будинку встановили пам'ятну дошку.

Вони товаришували. Разом подалися на війну. У кожного на рідній Львівщині залишилися дружина і діти.

Андрій Юрга загинув у листопаді 2014-го. У мирному

житті був успішним бізнесменом. Походив із родини священика. Друзі і рідні розповідають про нього як про надзвичайну людину – світлу і щирю, мудру і доброзичливу, духовно багату. Андрій дуже любив Україну і вболівав за крашу для неї долю. Побратими так і не встигли пізнати його по-справжньому.

Ворожий снаряд наздогнав героя у перші дні його перебування на фронті. Життя «Давида» обірвалося раптово – посеред ночі у будинок влучило. І поцілило. Андрій Юрга став першим полеглим бійцем у тодішньому добровольчому батальйоні «ОУН». Пізніше його бойові товариші «віддячать» ворогу: спочатку по можливості – як добровольці, а згодом і в лавах Збройних сил.

Василя Кіндрацького не стало через півроку – у травні 2015-го.

Як він співав! Його «Многа літа» в подарунок на день народження – по телефону, з фронту – залишиться, мабуть, одним із найяскравіших спогадів про «Кіндрата» у ба-

гатьох, хто його знав. Свого часу входив до ансамблю «Черемош», учасники якого згодом виконають його улюблену лемківську «Ой, верше, мій верше», коли Василя хоронитимуть.

Друг «Кіндрат» належав до тих людей, які незадовго після знайомства стають найближчими. Він був своїм як у військовому середовищі, так і в мистецькому.

У нетривалих поїздках по справах до Києва зі Сходу встигав побувати на концертах, виступах своїх друзів, відвідати музеї і виставки. Він спішив отримати від життя якомога більше, напевне передчуваючи недобре. Хоча після пострілу російського танку, від якого зазнав поранення, як розповідають ті, хто боровся за його життя, вірив, що витримає...

За два дні до смерті Василеві Кіндрацькому вдалося встановити прапор ОУН на найвищій точці шахти «Бутівка», чим дуже пишався і радісно дивився по телефону.

А трохи згодом підрозділ ОУН у складі 81-ї бригади, над створенням якого Василь ак-

тивно працював, став називатися його ім'ям.

Меморіальну дошку створив відомий львівський архітектор, головний пластун України Олександр Криський. На відкритті було сонячно й тепло, і найперше – від людей. Майорили стяги України та ОУН.

Отець Ігор Онишкевич та отець Костянтин Гулюк помолилися за героїв, освятили пам'ятник та бойові прапори ОУН. З урочистою промовою виступили голова ОУН Богдан Червак та командир підрозділу ОУН імені Василя Кіндрацького Олександр Потебенко. Добрим словом розповів про героїв колишній заступник командира батальйону ОУН, голова УВО, письменник Борис Гуменюк. Актриса Оксана Ковч зворушливо продекламувала поезію Тараса Шевченка та Олега Ольжича.

«Звідси пішли на війну і загинули за Україну... Андрій Юрга і Василь Кіндрацький...» – тепер назавжди закарбовано на пам'ятній дошці та в історії новітньої боротьби за нашу незалежність.

Актриса Оксана КОВЧ

Газета «Культура і життя»

№ 21–22 (4696–4697), 27 травня 2016 р.

 Виходить із 7 жовтня 1923 року
Свідоцтво про реєстрацію
КВ № 1026 від 26.10.94 р.

Засновники

Міністерство культури України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети

Головний редактор
Євген БУКЕТ

Адреса редакції

 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Тел.: +38 (044) 498–23–62
cultandlife@gmail.com

Видавець

Національне газетно-журнальне видавництво

Генеральний директор

Андрій ЩЕКУН

Видавнича рада

Андрій КУРКОВ (голова), Анатолій СЕРИКОВ (заступник голови), Андрій ВАСЮК (секретар ради), Олег ВЕРГЕЛІС, Богдан ГАЛАЙКО, Віктор фон ЕРЦЕН-ГЛЕРОН, Юрій ЗУБКО, Ростислав КАРАНДЄЄВ, Олексій КОНОНЕНКО, Наталія МУСІЄНКО, Юрій ПЕРОГАНІЧ, Андрій ЩЕКУН

Адреса видавництва

 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Тел.: +38 (044) 498–23–65

Дизайн та верстка

Сергій ЗАДВОРНИЙ

 Поліграфічний комбінат
ТОВ «Типографія "Від "А" до "Я"»
м. Київ, вул. Колекторна, 38/40
Тел.: (044) 563–18–04, 562–28–51
Розповсюдження і реклама
Тел.: +38 (044) 498–23–64;
+38 (097) 111–17–56

 Редакція не публікує колективні листи та звернення
Публікуючи проблемні матеріали, редакція, окрім спеціально обумовлених випадків, подає лише авторський погляд.

Передрук і відтворення текстових та ілюстративних матеріалів «Культури і життя» – тільки з письмового дозволу редакції.

© «Культура і життя», 2016

ПЕРЕДПЛАТА НА ГАЗЕТУ ТРИВАЄ

Передплатна ціна на 2016 р.:
1 місяць – 19,22 грн; півріччя – 115,32 грн
У передплатній ціні враховано вартість доставки до вашої поштової скриньки і вартість оформлення абонементу.
Передплатний індекс
60969

 Медіа-портал «Культура»: <http://cultua.media>

Наклад 5 000

Ціна
договірна
